2 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראָשען — היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש־געזעלשאַפטליכע טאָג־צייטונג

Nr. 15/1615 | Łódź, Czwartek, 17 stycznia 1929 r. | זיבעטער יאָהרגאַנג | לאָדז דאָנערשטאַג, ו שבט תרפ"ט | Nr. 15/1615

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71.

ווירטשאַפטליכע און פּויערישע גרופּירונגען

קעמפען אינ'ם רעגירונגס־בלאָק וועגען שטייער־הנחות.

וואַרשאַ, 16. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין מיניסטאָרען ראַט איז פאָרגעקומען אַ בעראַטונג פון די מיטגלידער פון פּאַרלאַמענטאַרישע ב.ב. קלוב די זיצונג איז געפיהרט געוואָרען פריהער אונטער'ן פּאָרזיץ פון פּרעמיער באַרטעל און שפּעטער פון פּאָלקאָווניק סלאַוועק, אויף דער זיצונג זענען בעהאַנדעלט געוואָרען די שטייער פּראָיעקטען פון דער רעגירונג און ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ס'עקזיסטירען צוויי גרופּען — אַ האַנדעלס־ווירטשאַפטליכע און אַן'אַגראַר־פּויערישע.

די ערשטע גרופּע איז אונצופרידען מיט די שטייער־פּראָיעקטען: צ. ב. ווען ס'האָט זיך געהאַנדעלט וועגען הנחות אינ'ם אומזאַץ־שטייער איז אַפילו נישט אַריינגעטראָגען געוואָרען קיין געזעץ וועגען דעם, נאָר ס'איז געגעבען געוואָרען פולמאַכטען פאַר'ן מיניסטער אויף צו מאַכען הנחות. די ווירטשאַפטליכע גרופּע האָט געפאָדערט, אַז פאַר'ן הורט־האַנדעל זאָל איינגעפיהרט ווערען אַ האַלבע פּראָצענט אומזאַץ־שטייער.

די פּויערישע גרופּען האָבען דאַגעגען אָנגעוויזען, אַז די רעגירונג מאַכט צופיל הנחות פאַר דער שטעטישער בעפעלקערונג און אַז די דאָזיגע הנחות געהען אויפ'ן חשבון פון דער דאָרפישער בעפעלקערונג, ז ייזענען גרייט אויף צו טראָגען די קרבנות פאַר'ן באַרען שטייער אָבער בתנאי, אַז ס'זאָלען נישט פערקלענערט ווערען די שטעטישע שטייערן.

די דיסקוסיע איז נאָך נישט פערענדיגט. אינטערעסאַנט איז, אַז פירשט ראַדזיוויל האָט געשטיצט די שטעלונג פון „לעוויאַטאַן".

דער פינאַנץ־מיניסטער האָט ערקלערט, אַז ער וועט קיין הנחות פאַר'ן הורט־מסחר נישט מאַכען. ער האָט צוגעזאָגט הנחות פאַר רעטאַיל מסחר און וועט זיין צוזאָג האַלטען. די פאָרטזעצונג פון דער דיסקוסיע וועט פאָרקומען שבת.

די דיסקוסיע אינ'ם ב.ב.־קלוב צווישען דער פּויערישער און ווירטשאַפטליכער גרופּע רופט זיך אָב אויף די אַרבייטען פון דער פינאַנץ־קאָמיסיע. מ'ווייסט נישט וועלכען געזעץ מ'זאָל פריהער בעטראַכטען — וועגען באָרען שטייער, צי וועגען אומזאַץ. די פּויערים ווילען, אַז פריהער זאָל בעטראַכט ווערען דער אומזאַץ־שטייער און אויב ס'וועלען געמאַכט ווערען הנחות אינ'ם אומזאַץ־שטייער, וועלען זיי פערלאַנגען הנחות אויך אינ'ם באָדען־שטייער. ווי מ'גיט איבער, האָט פּראָפ. קזשיזשאַנאָווסקי געהאַט אַ פערשפּרעכונג מצד דער רעגירונג, אַז זי וועט נעמען אין אַכט די האַנדעלס־אינטערעסען, אַזוי ווי זי האָט זיך איצט פון דער פערשפּרעכונג צוריקגעצויגען און רעפּ. סאַנאיצא האָט ערקלערט, אַז אויב ס'וועלען געמאַכט ווערען הנחות ביים אומזאַץ־שטייער, וועלען זיי שטימען געגען די בעשלוסען. האָט פּראָפ. קזשיזשאַנאָווסקי דימיסיאָנירט.

ביודזשעט פון קריגס־מיניסטעריום

אין דער ביודזשעט קאָמיסיע פון סיים.

וואַרשאַ, 16. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער ביודזשעט־קאָמיסיע האָט רעפּ. טשעטווערטינסקי (נ. ד.) אָפּגעגעבען אַן'ערקלערונג, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט די פאָרוואורפען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען מצד די ב. ב.־רעפּוטאַטען אויפ'ן אַדרעס פון טראָמפּטשינסקי דאָס ער זאָל האָבען מיט זיינע אַרויסטריטען בעליידיגט די אַרמעי שטעלט דער ענדעקישער קלוב פעסט, אַז ער סאָלידאַריזירט זיך מיט רעפּ. טראַמפּטשינסקים אַרויסטריטען. רעפּ. טשעטווערטינסקי האָט ווייטער ערקלערט, אַז טראָמפּטשינסקים אַרויסטריט איז נישט געווען אַ בעליידיגונג פאַר דער אַרמעע נאָר אַ פעסטשטעלונג פון אַן'אומגעזעצליכקייט.

אַרום דער דאָזיגער ערקלערונג האָט זיך אַנטוויקעלט אַ דעבאַטע. דערנאָך איז מען צוגעטרעטען צו בעהאַנדלען דעם ביודזשעט פון קריגס־מיניסטעריום.

אין זיין רעפעראַט האָט רעפּ. קאָשציאַלקאָווסקי פעסטגעשטעלט, אַז עס זענען רעדוצירט געוואָרען אַ רייה אָפיצירען און אונטער־אָפיצירען. איבערגעהען אויף איינייעהריגען מיליטער־דינסט איז פערבונדען מיט גרויסע שוועריגקייטען און געלד הוצאות דעריבער איז נישט מעגליך אַדורכצופיהרען אויף דעם געביט קיין ענדערונגען.

אויף דער נאָכמיטאָג־זיצונג האָט רעפּ. קאָשציאַלקאָווסקי פאָרטגעזעצט זיין רעפעראַט ער האָט אָנגעוויזען אַז דער קריגס־ביודזשעט אויפ'ן יאָהר 1929—30 איז העכער פון פאָראַיאָהריגען מיט 54.416,000 זל. ס'וואָלט געווען וויכטיג פאַר דער לאַנדעס־פערטיידיגונג זאָגט דער רעפערענט, ווען מ'וואָלט געקענט בעשטימען מיט אַ מאָל אַ ביודזשעט אויף 10 יאָהר, אַזוי אַרום וואָלט אויך אָפּגעהיט געוואָרען די געהיימניש.

נאָכדעם האָט בעקומען אַ וואָרט דער דירעקטאָר פון העכסטען קאָנטראָל־אַמט, ער האָט גערעדט זעהר פאָרזיכטיג דערביי האָט ער אָנגעוויזען, אַז דאָס מיניסטעריום בעשטימט געוויסע בעטראַגען פאַר „פּאַטשיסק" „אַרמעע" „אורזוס" און ס'איז שווער פעסטצושטעלען צו וועמען ס'געהערען די איינאָרדנונגען וואָס ווערען געמאַכט — צו דער מלוכה צי צו דער אונטערנעהמונג. ווייטער ווייזט ער אָן אַז ביים איינקויפען קאָרן פאַר'ן מיליטער האָט מען געצאָהלט טייערע פרייזען ווי מ'וואָלט עס געקענט קויפען ביי פּריוואַטע סוחרים דערביי איז דאָס קאָרן געווען טיילווייז פערפוילט, נישט ריין און אָנגעשטעקט מיט עפּעס אַ תבואה־קראַנקהייט.

רעפּ. ראָיאַ (פּויערים פּאַרטיי) אַ געוועזענער גענעראַל האַלט. אַז מ'לערנט צו לאַנג דאָס מיליטער, מ'דאַרף שטופענווייז קירצען די דינסט־צייט פון דער פיכאָטע, דאָס וואָלט איינגעבראַכט 40 מיליאָן זל., וועלכע מ'וואָלט געקענט פערווענדען אויף לופט־פליהעריי.

מיט אַ גרויסער רעדע איז אַרויסגעטראָטען רעפּ. ליבערמאַן, ער בעמערקט, אַז איינענטליך רעדט ער צו דער וואַנט, ווייל פון קריגס־מיניסטעריום איז קיינער נישטאָ. דערביי זענען די ביודזשעטען אילוזאָריש. מיר בעשטימען די ביודזשעטען און שפּעטער ווערען זיי איבערגעשריטען אויף הונדערטער מיליאָנען. דער קריגס־ביודזשעט וועלכער בעטרעפט כמעט 34 פּראָצ. איבערשטייגט די ווירטשאַפטליכע מעגליכקייט פון לאַנד.

ער לעגט פאָר צו רעדוצירען דאָס אַקטיווע מיליטער אויף 150 טויזענד מאַן און צו פערקלענערען דעם ביודזשעט מיט 25 פּראָצענט. נאָך דעם האָט נאָך גערעדט רעפּ. דאָמבראָווסקי (נ. ד.) וועלכער האָט שטאַרק אָנגעגריפען דאָס קריגס־מיניסטעריום.

רומענישע בעוואָרענישען געגען דעם סאָוויעטישען פּאָרשלאָג.

בוקאַרעשט, 16. (ספּ. טעל.) 'אין צוזאַמענהאַנג מיט אַן'אינטערפּעלאַציע, האָט דער רומענישער אויסערן־מיניסטער מיראָנעסקאָ געהאַלטען אין פּאַרלאַמענט אַן'עקספּאָזע וועגען דער רומענישער אויסערן־פּאָליטיק. דערביי האָט ער איבערגעגעבען פּרטים וועגען די פּויליש־רוסישע אונטערהאַנדלונגען און וועגען דער שטעלונג פון רומעניען אין דעם דאָזיגען ענין. בעטאָנענדיג די פרידליכע טענדענצען פון דער רומענישער פּאָליטיק האָט דער מיניסטער ערקלערט, אַז די רומענישע רעגירונג דאַרף קיין שום ענטפער נישט געבען, ווייל מען האָט זיך צו איהר נישט געווענדעט מיט קיין שום פּאָרשלאַג. בלויז אַלס פערבונדעטע מיט פּוילען האָט רומעניען אויף דער ווענדונג פון פּוילען פאָרגעשטעלט דער פערבונדעטער מלוכה איהר שטעלונג אין דער פראַגע.

צווייטענס — האָט דער מיניסטער געזאָגט — דער פּראָטאָקאָל, וואָס רוסלאַנד האָט פאָרגעלעגט פּוילען, איז נישט קיין שום נייער טראַקטאַט, נאָר בלויז אַ מיטעל שנעל איינצופיהרען דעם קעלאָג־אָבמאַך אין מזרח־אייראָפּאַ. נאָכ'ן ראַטיפיצירען דעם קעלאָג־אָבמאַך, און דאָס רעכענט רומעניען שנעל צו טון, ווערט דער סאָוויעטישער פּראָטאָקאָל נישט אַקטועל. עס איז אַלזאָ בלויז אַ פראַגע פון צייט און מעגליכקייט זיך צו אָריענטירען. אויב פאַר מזרח־אייראָפּאַ איז בעסער זיך צוצואיילען און אָנצונעהמען דעם סאָוויעטישען פּראָטאָקאָל.

אַלע מלוכות, וואָס האָבען אונטערגעשריבען דעם קעלאָג־אָבמאַך האָבען געמאַכט געוויסע בעוואָרענישען. דערביי זענען די סאָוויעטישע בעוואָרענישען די צאָהלרייכסטע און זיי בעריהרען טיף געוויסע פונקטען פון אָבמאַך. אַזוי, למשל, ווערט דער בעגריף „מלחמה" דורך די סאָוויעטען אינטערפּרעטירט פיל ברייטער, ווי דורך אַנדערע מלוכות. יעדע בעוואָפענטע אַקציע אַלע אינטערווענצען, בלאָקאַדע. אָקופּירען אַ פרעמדע טעריטאָריע, ווי אויך איבערייסען נאָרמאַלע פרידליכע בעציהונגען פאַלען אַרונטער, לויט דער סאָוויעטישער אויסטייטשונג אונטער'ן בעגריף „מלחמה". דאָס אָננעהמען דעם סאָוויעטישען פּראָטאָקאָל קאָן ווערען אויסגעטייטשט, ווי אַ הסכמה צו דער דאָזיגער אויסטייטשונג. רומעניען טראַכט נישט וועגען קיין שום אַגרעסיווע שריט. זי וויל זיך בלויז פערטיידיגען און זי איז גרייט צו שליסען שלום־אָבמאַכען מיט אַלע שכנות'דיגע מלוכות, אָבהיטענדיג דערביי די עקזיסטירענדע אינטערנאַציאָנאַלע טראַקטאַטען.

אינטערפּעלאַציע פון יודישען „קאָלאָ"

וועגען באָיקאָטירען יודישע אַרבייטער אין די רעגירונגס־אונטערנעהמונגען.

וואַרשאַ, 16. (טעלעפאָניש) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון סיים האָט רעפּ. ווינאָרסקי אַריינגעטראָגען אַן'אינטערפּעלאַציע וועגען דעם, וואָס עס ווערען נישט דערלאָזט קיין יודישע אַרבייטער אין די מאָנאָפּאָלען, רעגירונגס־פאַבריקען און אונטערנעהמונגען און די אַלטע יודישע אַרבייטער, וואָס זענען דאָרט געווען בעשעפטיגט ווערען ביסלעכווייז אַרויסגעשטויסען.

די אינטערפּעלאַציע ענטהאַלט זעהר פיל אינטערעסאַנטע פאַקטען.

ווי אַזוי אַמעריקאַ האָט ראַטיפיצירט דעם קעלאָג־אַפּמאַך?

לאָנדאָן, 16. (אטע) די ראַטיפיקאַציע פונ'ם קעלאָג פּאַקט דורכ'ן אַמעריקאַנער סענאַט איז מעגליך געוואָרען, ווייל סענאַטאָר באָראַ איז מסכים געווען אויסצוטייטשען אַז אַמעריקאַ איז בערעכטיגט צ ופיהרען צו יעדער צייט אַ פערטיידיגונגס־קריג. אינ'ם בעריכט ווערט געזאָגט, אַז די אויסטייטשונג איז נישט קיין פאָרבעהאַלט מצד אַמעריקאַ צום קעלאָג־פּאַקט, אָבער לויט דער מיינונג פון סענאַט בעגרעניצט נישט דער קעלאָג פּאַקט אַמעריקאַס רעכט אויף זעלבסט־שוץ.

פאַר זעלבסט־שוץ דאַרף בעטראַכטען ווערען יעדע טעטיגקייט, וואָס דאַרף געפיהרט ווערען ביים אָנווענדען די מאָנראָע דאָקטרין, ווייטער ווערט אינ'ם בעריכט אונטערגעשטראָכען אַז די פאַראייניגטע שטאַטען זענען בערעכטיגט צו מיליטערישע שריט אויב דער צווייטער צד וועט ברעכען דעם אָפּמאַך.

Dr. DONCHIN
מאַניושקי 1, טעלעפאָן 9-97
ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויגענקראַנקהייטען
נעמט אָן טעגליך פון 10—1 מיטאָג און 4—7 נ.מ.
זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

הוי נפלה עטרת ראשנו!

אחרי מחלה כבדה וקצרה שבק חיים לכל חי הצדיק והחסיד והתמים במעשיו

נ"ע יהודה לייביש בן ר' מאיר ז"ל שאלדאיעווסקי

בשנת ששים ושמונה לימי חייו.

הלוי' תהי' היום, ביום ה', ו לחודש שבט תרפ"ט בשעה 12 בצהרים, מבית האבל פּאָלנאָצנאַ 8.

השרוים בצער עמוק: בניו, בנותיו, חתניו, כלותיו, נכדיו, אחיו, אחותיו וכל משפחתו.

Cukiernia „ESPLANADA"
פּיעטריקאָווער 100, טעל. 11-92
3170
עמפּפעהלט אויף קאַרנאַוואַל פּאַנטשקעס־אַנאַנאַסען
נעהמט אָן בעשטעלונגען אויף קוכען, טאָרטען, באַבעס און אַלערליי קאַנדיטאָר־אויסאַרבייטונגען.
איינענע ווערקשטעל / איינענע אויסבאַקונג / פערקויף אויסער דער קאָנדיטאָריי.

10 מיליאן-דאלאר-הלואה פאר דער יודישער קאלאניזאציע אין רוסלאנד

געשלאסען דעם אפמאך אין ניו-יארק.

ניו-יארק, 16 (י. ט. א. טעלעגראפיש). אין א היגען אדוואקאטען-ביורא איז אונטערגעשריבען געווארען דער אפמאך צווישען די יודישע אמעריקאנער טוער און דער סאוויעטישער רעגירונג וועגען א הלואה פון 10 מיליאן דאלאר פאר דער יודישער קאלאניזאציע אין סאוויעט-רוסלאנד. די הלואה זאל דינען אויף צו בעזעצען נייע 125 טויזענד יודען אויף דער ערד אין רוסלאנד.

דעם אפמאך האט אין נאמען פון „אגראָ-דזשאינט" אונטערגעשריבען ד"ר ראזען. אין נאמען פון דער געזעלשאפט פאר דער יודישער קאלאניזאציע אין רוסלאנד: פעליקס װארבורג, רושעמס ראזענבערג און היימאן, אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט לואי מארשאל פערעפענטליכט אן אויפרוף אין וועלכען ער האט אנגעוויזען אויף דער וויכטיגקייט פון דעם ענין און האט ערקלערט, אז די סאוויעט-רעגירונג האט בעשלאסען אפצוגעבען נייע גרויסע ערד-שטחים פאר דער יודישער קאלאניזאציע אין סאוויעט-רוסלאנד.

רומענישער אנטיסעמיט ארגאניזירט אן אנפאל אויפ'ן ריכטער

וועלכער פיהרט די אונטערפארשונג וועגען זיין „טעטיגקייט".

בוקארעשט, 16 (יט"א טעלעגראפיש) מיט א צייט צוריק איז פאר פיהרען אנטיסעמיטישע טעטיגקייט צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט א געוויסער ד"ר גראפיני פון קרייז טשוטשיא. דער ענין פון ד"ר גראפיני איז איבערגעגעבען געווארען דעם אויספארשונגס-ריכטער קאצען.

גראפיני האט ארגאניזירט 150 פויערים, וועלכע זענען אנגעפאלען אויף דעם אויספארשונגס-ריכטער. דערווייל איז אנגעקומען אן אנדערע גרופע פויערים, וועלכע האט געוואלט שיצען דעם ריכטער ס'איז ענטשטאנען א גרויס געשלעג, בעת וועלכען עס זענען שווער פערוואונדעט געווארען 14 פערזאן און 11 פערזאן זענען לייכט פערוואונדעט געווארען. די פאליציי האט ליקווידירט דאס שרעקליכע געשלעג. דער אינערן-מיניסטער האט וועגען דעם פארפאל פערעפענטליכט א ספעציעלען קאמוניקאט.

50.000 דאלאר פאר'ן ארץ-ישראל-קאמפיין

נדבה פון פעליקס װארבורג.

ניו-יארק, 16 (י. ט. א. טעלעגראפיש). פעליקס װארבורג האט מנדב געווען פאר דער פעראייניגטער ארץ-ישראל-קאמפיין 50 טויזענד דאלאר.

פאר א יאהר אין אפריל ווען פראפ. ווייצמאן איז געווען אין ניו-יארק האט פעליקס װארבורג איהם אויך איבערגעגעבען א טשעק אויף 50 טויזענד דאלאר צו ליקווידירען די ארבייטסלאזיגקייט אין ארץ-ישראל.

גאז-אויפרייס אין א וואוין-הויז.

ריסבורג, 16 (אטע) רינסטאג אין אוועגר האט מען אין דער לאטאר שטראסע בעמערקט ווי ס'שלאגט זיך ארויס גאז פון דער ערד. ווען מ'האט גענומען גראבען זענען פון די העק ארויס פונקען, וועלכע האבען אנגעצינדען דעם גאז און ארויסגערופען אן אויפרייס.

די ארויסגערופענע פייערלעשער האבען די ערטער פון וואנען ס'האט געשלאגען דער גאז פערגאסען מיט וואסער. די איינוואוינער פונ'ם הויז האבען געמוזט פערלאזען זייערע וואוינונגען. לאקאטארען זענען פונ'ם גאז פערטשאדעט געווארען און מ'האט זיי אפגעפיהרט אין שפיטאל. אויך די איינוואוינער פונ'ם שכנישען הויז האבען געמוזט צוליב פארזיכטיגקייט פערלאזען זייערע וואוינונגען.

אפקלאנגען פון מינ. זאלעסקי'ס רעדע.

דייטשע נאציאנאליסטישע פרעסע איז אונצופרידען.

בערלין, 16 (אטע) אין די היגע פאליטישע קרייזען בעצייכענט מען, אז די רעדע פון פוילישען אויסערן-מיניסטער זאלעסקי אין דער אויסערן-קאמיסיע פון סיים איז געהאלטען געווארען אין א מילדערן טאן, בפרט אין דעם טייל, וואס איז געווידמעט געווען דייטשלאנד. אפשטעלענדיג זיך אויף דעם פארוואורף, וואס מיניסטער זאלעסקי האט געמאכט דייטשלאנד וועגען דער פראפאגאנדע פאר רעווידירען די גרעניצען בעטאנט די פרעסע, אז צוליב די אונמעגליכע גרעניץ-פערהעלטענישען וועט די פראגע וועגען די גרעניצען — אמת אויפ'ן גרונד פון ווערסאילער טראקטאט — מוזען געהאלטען ווערען אויפ'ן אויג.

די פרעסע בעצייכענט ווייטער, אז אין מיניסטער זאלעסקי'ס בעהויפטונג, אז אין דייטשלאנד וואוינען אזוי פיל פאליאקען, וויפיל דייטשען אין פוילען איז איבערטריבען: אין דייטשלאנד וואוינען 600 טויזענד פאליאקען שוין אריינגערעכענט די פוילישע ארבייטער-עמיגראנטען, בעת אין פוילען וואוינען 1 מיליאן מיט 200 טויזענד דייטשען, און לסוף אפשטעלענדיג זיך אויף די דייטש-פוילישע אונטערהאנדלונגען וועגען א האנדעלס-אפמאך ווערט בעצייכענט, אז פוילען האט ביז איצט נאך נישט קאנקרעטיזירען איהרע פאדערונגען, הגם זי בעהויפטעט שטענדיג דאס פערקעהרטע.

בערלין, 16 (ספ. טעל.) דער נאציאנאליסטישער „דער טאג" בעהאנדעלט די רעדע פון אויסערן-מיניסטער זאלעסקי און קומט צום אויספיהר, אז ער פערשטעהט נישט די פערהעלטענישען צווישען פוילען און דייטשלאנד. אויב, שרייבט די צייטונג, פוילען האט 150 יאהר נישט אויפגעהערט שטרעבען צו אונאפהענגיגקייט, וועלען די דייטשען זיכער ארויסווייזען נישט קיין קלענערע פעסטקייט, כדי ענדליך צו דערפיהרען ביז א רעוויזיע פון די אבסורדאלע מזרח-גרעניצען. מיטן דאזיגען אומשטאנד מוז זיך רעכענען יעדע פוילישע רעגירונג און אויב זי טוט עס נישט פיהרט זי א פאליטיק אין דער לופטען.

בערלין, 16 (ספ. טעל.) אויך די „דייטשע טאגעסצייטונג" דער ארגאן פון די דייטשע אגראריער איז אונצופרידען מיט מיניסטער זאלעסקי'ס רעדע: ה' זאלעסקי — שרייבט די צייטונג וועט אומזיסט ווארטען, אז דייטשלאנד זאל רעזיגנירען פון רעכט צו רעווידירען איהרע מזרח-גרעניצען, ווייל קיינער אין דייטשלאנד האט קיין רעכט נישט צו רעזיגנירען פון דעם.

דער סאציאליסטישער „פארווערטס" ברענגט די פערקירצטע רעדע אונטער דער אויפשריפט די לאנגזאמע פויליש-דייטשע דערנעהנטערונג. די צייטונג האלט אז ביידע צדדים זענען נישט אלעמאל געווען גוט אינפארמירט וועגען די פראבלעמען פון דער מינדערהייטס-פאליטיק און די צייטונג שטרייכט אונטער אז סיי אין פוילען און סיי אין דייטשלאנד האבען זיך אין דער דאזיגער פאליטיק ארויסגעוויזען נישט איינמאל בייזווילינע טענדענצען, וואס האבען נישט ענטשפראכען דער ווירקליכער זאך-לאגע.

אנטיסעמיטישע אנפאלען אויף יודען

אין א גענפער צייטונג.

גענף. (י.ט.א.) שוין א געוויסע צייט ווי די היגע צייטונג „קוריער דע זשענעוו" אן ארגאן, וועלכער שטעהט נאהענט צו די קאטוילישע קרייזען, פיהרט א סיסטעמאטישע העצע געגען די יודען. מיט א קורצער צייט צוריק האט די צייטונג פערעפענטליכט א לענגערען ארטיקעל „די יודען און דער באלשעוויזם". אין וועלכען דער מחבר זוכט צו בעווייזען, אז די יודען שטרעבען חרוב צו מאכען די וועלט, און פערכאפען אומעטום די מאכט, אז די יודען האבען געשאפען די באלשעוויסטישע רעוואלוציע אין דער גאנצער וועלט, אז די רוסישע אקטאבער-רעוואלוציע איז נישט מעהר ווי א ווערק פון דער יודישער ראסע, פונקט ווי די יודען זענען די איינציגע פעראנטווארטליכע פאר די רעוואלוציע אין אונגארן, פאר'ן ספארטאקען-אויפשטאנד אין דייטשלאנד א. א. וו. דער ארטיקעל איז פיעל מיט שקרים און חזר'ט איבער אלטע אויסגעטראכטע מעשיות, די פאלשקייט פון וועלכע עס איז שוין לאנג דערוויזען געווארען.

דער דאזיגער ארטיקעל האט ארויסגערופען אין די יודישע קרייזען אין דער שווייץ א גרויסע פערביטערונג. אין דעם „קוריער דע זשענעוו" האט פערעפענטליכט אין דער פארם פון א בריף צום רעדאקטאר א פראטעסט געגען ארטיקעל, געשריבען דורך דעם פיהרער פון דער היגער ציוניסטישער יוגענד ל. היימאן. אויפ'ן דאזיגען פראטעסט האט די צייטונג געענטפערט מיט אן ארטיקעל „די ראל און דער גורל פון א ראסע", וועלכער איז נאך פיל שמוציגער פון אלע פריהערדיגע אנפאלען. דער אויטאר ווייזט אן די קוועלען פון וואנען ער שעפט זיינע ידיעות, און פערזיכערט, אז דער יודישער סאציאליסטישער אינטערנאציאנאל האט געמאכט יד-אחת מיט דעם יודישען קאמוניסטישען און רעוואלוציאנערען אינטערנאציאנאל. אין דער צוגרייטונג פון דער רוסישער רעוואלוציע האבען זיך בעטייליגט יעקב שיף, לעב עט קאמפ., ווארבורג, קאהאן, גוגענהיים און אנדערע. דער מחבר ברענגט אלס ראיה ציטאטען פון דזשוּאיש קראניקל" פון אלפרעד נאסיג, פון אן אויפרוף פון אהרן קרעמיע אין יאהר 1860 א. א. וו.

א יודיש-רומענישע פירמע און די עסטרייכישע מלוכה.

יודישע פירמע פאדערט איינצומאהנען איהר חוב דורך ליציטירען דעם מלוכה'שען קונסט-מוזיי אין וויען.

וויען (י.ט.א.) די יודישע פירמע „גאלדשטיין און ארענשטיין" אין גאלאץ מאהנט ביי דער עסטרייכישער רעגירונג אן ענטשעדיגונג אין דער הויך פון 120 טויזענד גאלד-פראנק פאר א גרויסען סחורות טראנספארט פון דער פירמע, וואס איז סעקוועסטרירט געווארען דורך דער עסטרייכישער רעגירונג נאך דער מלחמה ערקלערונג צווישען רומעניען און עסטרייך. דער ארביטראזש-געריכט אין פאריז האט אנערקענט די תביעה פון דער יודישער פירמע אלס בעגרינדעט און האט פער'משפט די עסטרייכישע רעגירונג צו בעצאהלען די ענטשעדיגונג. די בונדעס רעגירונג האט אנערקענט דעם חוב. די אויסצאהלונג האט זיך אבער פערצויגען. דאן האט זיך די גאלאצער פירמע געווענדעט צום וויענער האנדעלס-געריכט מיט א ביטע אויסצופיהרען דעם אורטייל פון פאריזער ארביטראזש-געריכט דורך ליציטירען דעם מלוכה'שען מוזיי אין וויען.

דאס וויענער געריכט האט זיך אבער געשטעלט אויפ'ן שטאנדפונקט, אז דאס עסטרייכישע געזעץ ערלויבט נישט דורכצופיהרען אן עקזעקוציע בנוגע דער מלוכה. די פירמע „גאלדשטיין און ארענשטיין" האט געגען דעם אורטייל אנגעגעבען אן אפעלאציע.

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער נ. שאץ
פעטריקאווער 37, 2. שפ., פראנט.
אנאליזען פון קאל, אורין, לייכען א. א. וו
אורין-אנאליז - 4 זל.

געכאפט א באנדיטען-באנדע פון 11-יעהריגע יונגלעך.

די באנדע מיט'ן 15-יעהריגען „אטאמאן" איז ארעסטירט.

קאלא, 16 (טעלעפאניש) זייט א געוויסע צייט האבען אין קאלא און דער אומגעגענד פאסירט אפטע פאלען פון איינברוכס-גנבות. די גנבים פלעגען נישט לאזען קיין שום שפורען און די גנבות זענען נישט ענטדעקט געווארען. ערשט נעכטען איז דורך א צופאל ענטדעקט געווארען א גאנצע באנדע. די ענטדעקונג האט פאסירט ביי פאלגענדע סענסאציאנעלע אומשטענדען:

א געוויסער סטאניסלאוו טשעמעצקי האט בעמערקט אז זיין 11-יעהריגער זוהן מיעטשיסלאוו האט ארויסגענומען פון שופלאד א רעוואלווער און איהם בעהאלטען צו זיך אין טאש. דער פאטער, וועלכער האט שוין פון פריהער בעמערקט, אז זיין יונגעל מאכט עפעס פערדעכטיגע שפאצירען האט גענומען איהם נאכשפירען און בעמערקט, אז יענער איז אריין אין אן אלטער קרעטשמע הינטער'ן שטאט. באלד האט טשימעצקי בעמערקט, אז ס'קומען אהין אריין נאך עטליכע יונגלעך.

טשעמעצקי האט וועגען זיינע בעאבאכטונגען מיטגעטיילט דער פאליציי, וועלכע האט באלד ארויסגעשיקט אן אפטיילונג פאליציאנטען. דריי פון זיי זענען אריין אינווענינג און דארט דערזעהען ביים טיש זיצען 7 יונגלעך אין עלטער פון 11–12 יאהר. איינעם פון זייערע חברים האבען זיי גערופען „פיהרער", „ארסעני לופען".

פונ'ם שמועס, וועלכען די יונגלעך האבען געפיהרט האבען די פאליציאנטען פערשטאנען, אז פון איצט אן וועלען די יונגלעך שוין מעהר נישט אויספיהרען קיין גנבות, נאר בעזיצענדיג שוין רעוואלווערן וועלען זיי אנהויבען אויספיהרען באנדיטען-אנפאלען. אלע יונגע גנבים-באנדיטען מיט'ן 15-יאהריגען „אטאמאן" זענען ארעסטירט געווארען. איינינגע, וואס וועגען זיי איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז זיי זענען געקומען צום ערשטען מאל, זענען בעפרייט געווארען.

ערב א שטרייק פון די קויהלען גרובען ארבייטער איז אויבערשלעזיען.

קאטאוויץ, 16. (טעלעפאניש) דער אפגעהאלטענער קאנגרעס פון די פארשטעהער פון די ארבייטער אין די שלעזישע קוילען-גרובען האט ארויסגעשטעלט א פאדערונג פון א 20 פראצענטיגער הוספה, א געגענפאל דראהט אן אלגעמיינע שטרייק אין גאנץ שלעזיען.

דער קאנגרעס אין וועלכען ס'האבען אנטייל גענומען 96 דעלעגאטען און רעפרעזענטירט ... גרובען, איז דורכגעגאנגען זעהר שטורמיש. די אלגעמיינע שטימונג איז געווען פאר א שטרייק, ווייל די מאטעריעלע לאגע פון די גרובען-ארבייטער האט זיך לעצטענס בעדייטענד פערערגערט צוליב'ן יקר...

380 מאן אומגעקומען

בעת א קאטאסטראפע פון א כינעזישע שיף.

לאנדאן, 16 (א. וו.) אויפ'ן דרום-ברעג פון כינא, נאהענט פונ'ם האנקאנג-אינזעל איז פאר געקומען א טראגישע שיף-קאטאסטראפע. א כינעזישער דאמפער, וואס האט געפיהרט 300 פאסאזשירען און א שיפס-קאמאנדע פון קרוב 100 מענשען איז ארויף אויף א זאמד און האט זיך איבערגעקעהרט. די שיף איז שנעל אונטערגעגאנגען. פון דער גאנצער מאנשאפט האט מען קוים גערעטעט 20 מאן.

דעפ. פרוי פראוס אריינגעטרעטען אין דער פראקישער סיים-פראקציע

ווארשא, 16 (טעלעפאניש) די דעפוטאטין פראוסאווא וועלכע האט געשטעלט איהר סיים-מאנדאט צו דער דיספאזיציע פון דער פארטיי האט נאך 3 חדשים געמאלדען, אז זי טרעט אריין אין „פראקישען" סיים-קלוב, וועלכער וועט איצט שוין ציילען 10 מיטגלידער.

די פראוסאווא האט דערקלערט, אז זי האט דאס געטאן דערפאר, ווייל זי האט פון פ. פ. ס. ביז איצט נישט דערהאלטען קיין שום תשובה אויף איהר רעזיגנאציע.

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען-און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. אין דערהיים פון 3–5 נאכמיטאג.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען.
פעטריקאווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אן פון 8–9½ פריה און פון 3½–4½ נאכמ.

יאָר ז. — 17 יאַנואַר 1929

„נייער פאָלקסבלאַט“

יאָר ז. — 17 יאַנואַר 1929

די „קאָלאָ“
און די איצטיגע סיים-סעסיע.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נייער סיים־סעסיע וועלכע וועט בעהאַנדלען אַ רייהע ראַדיקאַלע מלוכה־פראַגען, ווי די ענדערונג אין דער קאָנסטיטוציע וכדומה, האָט דעפ. ווינאַרזקי אַרויסגעזאָגט פאַר אַ זשורנאַליסט זיין מיינונג וועגען דער לאַגע אין „קאָלאָ“ און זיין שטעלונג צו די איצטיגע אַקטועלע פראָבלעמען.

— איך מוז קאָנסטאַטירען — האָט ער דערקלערט — אַז די אַרבייט פון „קאָלאָ“ אין דעם איצטיגען סיים רוקט זיך פאָראויס גאַנץ בעריי־טענד. עס ענטוויקעלט זיך אַ גרעסערע טעטיגקייט ווי אין פאָריגען סיים. מען אַרבייט אין די קאָמיסיעס שטיל אָבער טיכטיג, מען אַרבייט ווירדיג אויפ׳ן סיים־פּלענום.

די איצטיגע „קאָלאָ“ שטעהט פעסט און מוטיג אויף דער וואַך פון די יודישע אינטערעסען אין סיים און סענאַט.

די צייטונגען, און דורך זיי אויך די יודישע געזעלשאַפטליכע מיינונג, ווערען אַראָפּגעפיהרט פון וועג בנוגע דעם „קאָלאָ“ צוליב׳ן מחלוקת גרינבוים — רייך.

די דאָזיגע מחלוקת איז אַ כראָנישע און וועט זיך אפשר מיט דער צייט לאָזען אויסקורירען. דערווייל אָבער זעה איך נישט איין אויף וועלכען אופן זאָל דערגרייכט ווערען אַ פולשטענדיגער הסכם צווישען די 2 „שיטות“.

די מחלוקת איז אַ געוועהנליכע צווייטראַנגיגע קרענק, צו וועלכער מען איז שוין אין „קאָלאָ“ צוגעוואוינט געוואָרען. זי שטערט אָבער נישט אויף אַזוי פיל דער אַרבייט אין „קאָלאָ“ און אין די סיים קאָמיסיעס, ווי עס שיינט דעם עולם.

— ווי איז אייער שטעלונג צו דעם פּראָיעקט פון אַ פּרעזידיום פון דריי, און צי וואָלט עס פערבעסערט די טעטיגקייט פון „קאָלאָ“?

— נאָר נישט קיין דריי! די פראַגע פון דריי צי פון 15 איז נאָר קיין פראַגע נישט. איינגעהען אויף עטליכע פּרעזעסען פון „קאָלאָ“ הייסט אָפּ־פערען מיט די לעבענס־אינטערעסען פון „קאָלאָ“ צוליב אַ פּערזענליכען אויסגלייך. אַ פּרעזעס קען זיין נאָר איינער!

איך בלייב ביי מיין אַלטער מיינונג, וועלכע איך האָב געזאָגט מיט 7 יאָהר צוריק אויפ׳ן ערשטען קראָקאָווער צוזאַמענפאָהר, אַז אַנערקענענדיג די וויכטיגקייט פון דער פּערזאָן פון קאָלאָ־פּאָרזיצער, מוז איך אָבער זאָגען, אַז נאָך מיין דעבאַקראַטי־שער השגה ליגט דער שווער־פּונקט נישט אין פּאָרזיצער נאָר אין דעם גאַנצען קאָלאָ און זיינע אַלע מיטגלידער.

יעדער, מעהר וועניגער וויכטיגער פּונקט פון סדר היום, יעדער, מעהר וועניגער פּרינציפּיעלער אָדער טאַקטישער טריט מוז זיין גוט און גרינדליך דורכגעטראַכט דורך דער גאַנצער „קאָלאָ“, ווי עס פערשטעהט זיך, איז מכריע די מאַיאָריטעט.

אַבסאָלוטיסטישע, וועלכע עס איז, טריט מצד דעם פּאָרזיצער, אָהן דער פעסטער פולמאַכט פון „קאָלאָ“ זענען נישט דערלאָזבאַר און קענען ברענגען צו אַ פונאַנדערפאַלונג פון גאַנצען „קאָלאָ“.

יעדער פּאָרזיצער מוז געדענקען, אַז ער איז נאָך דעם אַלט־רוימישען ווערטעל: „דער ערשטער צווישען גלייכע“. ביי אַזאַ דעמאָקראַטישען בע־נעהמען זיך מצד דעם פּאָרזיצער פון קאָלאָ, וועט געשאַפען ווערען צווישען דער „קאָלאָ“ און איהר פּרעזעס דער פעסטער, מאָראַלישער באַנד, אָהן וועלכען קיין שום בעדייטענדע פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע קען נישט עקזיסטירען.

איך האָף, אַז דעפּוטאַט גרינבוים טיילט אויך מיט מיר די דאָזיגע מיינונגען.

די אַרויסטרעטונגען אין דער פּרעסע און בע־ווערדעס פון דעפּ. רייך האָבען מיטגעהאָלפען אַרונ־טערצורייסען די אויטאָריטעט פון דער „קאָלאָ“.

די צוויי לאַגערן, וואָס בעדאַרפען אייגער דעם אַנדערען מיט שמוץ, מוזען וואָס גיכער אָפּגעשאַפט ווערען, ווייל זיי זענען די נעפעהרליכסטע שלוחים פון דער סכנה׳דיגער דעמאַגאָגיע, וועלכע קען צו קיין גוטס נישט ברענגען.

ד״ר רייך מוז איינמאָל פאַר אַלע מאָל אָפּ־געוואוינען זיך פון זיין שלעכטער רגילות צו שלאָ־גען פּאָליטישען קאַפּיטאַל פון דעם פיינדליכען בע־נעהמען זיך פון דער רעגירונג צו געוויסע פּער־זענליכקייטען פון „קאָלאָ“.

מיר אַלע די, וואָס זענען דאָ אין „קאָלאָ“ ווע־נען דינער פון יודישען פאָלק, וואָס געפינט זיך איצט אין דער גרעסטער סכנה. מיר האָבען גע־שוואוירען ביי די וואַהלען צו דינען איהם טריי און היילינ. עס מוז דעריבער יעדער פון אונז ברענגען אַפילו די שווערסטע פּערזענליכע קרבנות, כדי נאָר מעגליך צו מאַכען די בעסטע און סאָלידאַרסטע אַר־בייט פון „קאָלאָ“ לטובת הכלל. דאָס טאָר קיינער פון אונז אויף קיין מינוט נישט פערגעסען.

די בעציהונג פון דער רעגירונג צום „קאָ־לאָ“ איז נעווים אַ ענין פון היבשער וויכטיגקייט. אָבער צופיל מגזם זיין די וויכטיגקייט טאָר מען אויך נישט.

עס איז נישט וויכטיג צי אַלס פּאָרזיצער זאָל זיין די אָדער יענער פּערזאָן, וואָס די רעגירונג וויל אָדער וויל נישט, וויכטיג איז אָבער דאָגעגען, אַז די „קאָלאָ“ מיט איהר פּאָרזיצער זאָלען אַרויס־טרעטען כלפי חוץ, ווי איין מענש, פיהלענדיג אַ פעסטען און אונטערגעבראָכענעם קאַמף פאַר אונ־זערע רעכט און גלייכבערעכטיגונג.

דאָס איז דער עיקר און די איבעריגע זאַכען, אויב זיי האָבען אַפילו, וועלכע עס איז בעדייטונג קענען זיי קיין פיהרענדע ראָל נישט שפּילען אין דער פראַגע.

די רעגירונג פיהרט בנוגע דער „קאָלאָ“ אַ שפּאַלטונגס־פּאָליטיק, וועלכע זי האָט געפיהרט און פיהרט בנוגע אַלע איבעריגע פּאַרטייען.

די רעגירונג וויל דורך דער דאָזיגער שפּאַל־טונג בעקומען אַ פעסטע און שטענדיגע מאַיאָרי־טעט אין סיים.

אַ שפּאַלטונג אין „קאָלאָ“ וואָלט אַרויסגע־שטעלט אונטער אַ פראַגע־צייכען די בעדייטונג פון דער גאַנצער אַרבייט פון די יודישע פאָרשטעהער אין סיים.

און דאָס מוזען אַלע וויסען, איין מאָל פאַר אַלע מאָל, אַז דער יוד, וואָס וועט אַרויסרופען די דאָזיגע שפּאַלטונג אין „קאָלאָ“ וועט בעגעהען דעם אַקט פון דער גרעסטער בגידה, געגען יודישען פאָלק אין פּוילען. אַ בגידה, פאַר וועלכער קיין יוד וועט איהם קיינמאָל נישט מוחל זיין.

— ווי זענען די אויסזיכטען אויף רעכט פאַר יודישען און העברעאישען שול־וועזען?

— די רעכט פאַר אונזער פאָלקס־ און מיטעל־שולען וועלען מיר געווים בעקומען, אויב מיר ווע־לען ווייטער קעמפען פּער׳עקשנ׳ט און אין אַנ׳איינ־הייטליכען פראָנט. ווי עס האָט זיך געפיהרט די לעצטע 4 יאָהר.

רעכט און געלד פאַר אונזער שול־וועזען, איז אָבער נישט קיין ענין, וועלכער זאָל זיך לאָזען ביי דעם הערשענדען אַנטיסעמיטיזם, אַזוי גרינג דער־גרייכען.

מען מוז אַרבייטען און קעמפען, קעמפען און אַרבייטען און אונזער ציל, גלייכבערעכטיגונג פון אונזער שול־וועזען מוזען מיר דערגרייכען!

— ווי איז די שטעלונג פון „קאָלאָ“ צו די קאָנסטיטוציע־ענדערונגען!?

— דאָס „קאָלאָ“ האָט נאָך נישט געקענט ביז איצט אָננעהמען קיין שטעלונג, ווייל די פראַגען פון קאָנסטיטוציע־ענדערונגען זענען נאָך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַפילו בנוגע זייער פאָר־מעל יורידישער זייט.

אויף די קומענדיגע ערשטע זיצונגען וועט דאָס „קאָלאָ“ מוזען אָננעהמען אַ דעצידירענדע שטעלונג צו דער דאָזיגער פראַגע.

איך מיין, אַז נאָר דער דעמאָקראַטישער שטאַנד פּונקט איז דער איינציגער, אויף וועלכען מיר יו־דען אין סיים מוזען זיך אָנשפּאַרען. ביי די בעזונ־דערס פאַר אונז געפעהרליכע ענדערונגען אין דער דעמאָקראַטישער קאָנסטיטוציע, וועלכע האָט אונז אין לעבען אַפילו נישט געגעבען קיין ממשות׳דיגע גלייכבערעכטיגונג — זי איז אָבער אונזער איינצי־גער „גרויסע פּריוויטעט־בריף“, וואָס קען און וועט מיט דער צייט פערווירקליכט ווערען אין לעבען.

און אויב עס איז דאָ אַ מיעוט אין פּוילען פאַר וועמען דיקטאַטור פון לינקס, אָדער רעכטס בעהאַלט אין זיך די גרעסטע סכנה, זענען דאָס די יודען אין פּוילען.

און דעריבער גרויס פאַראַנטוואָרטליכקייט און אַ בעדייטענ־דע טאַקט וועט דאַרפען בעווייזען די „קאָלאָ“, בשעת זיינע אַרויסטרעטונגען אין דער פראַגע פון ענדערונג, אין דער פּוילישער קאָנסטיטוציע!

ל. מ.

אָפּמאַך צווישען „אַגראָ-דזשאָינט“ און דער ראַטען-רעגירונג

די „דזשאָינט“ הלואה פון 8 מיליאָן דאָלאַר פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין ראַטען-פערבאַנד.—די יעווסעקציע פאַר דער לאָזונג „צו אַ יודיש לאַנד“.

אין מאָסקווע איז פאָרגעקומען אַ. פּלענאַר־זי־צונג פון „געזערד“, אויף וועלכער מערעזשין, דער אָנפיהרער פון „קאָמזעט“ און איינער פון די אָנ־געזעהענע טוער פון דער „יעווסעקציע“ האָט אָפּגע־געבען אַ בעריכט וועגען די פערהאַנדלונגען צווישען דער ראַטען־רעגירונג און אַגראָ־דזשאָינט וועגען אַ הלואה פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין רוסלאַנד.

לויט מערעזשינס מיטטיילונג האָבען די אונ־טערהאַנדלונגען, וואָס ווערען שוין אַ לענגערע צייט דערפיהרט צו אַ גוטען רעזולטאַט און אינגיכען וועט אונטערגעשריבען ווערען אַנ׳אָפּמאַך וועגען אַ הלואה פון 8,000,000 דאָלאַר.

מערעזשין האָט צוגעגעבען, אַז די ראַטען־רע־גירונג איז נישט צופרידען מיט דעם אָפּמאַך צוליב צוויי טעמים, ערשטענס צוליב דעם, וואָס גראָד איצט, נאָך צוויי יאָהר אונגערעטעניש, וועט לויט׳ן אָפּמאַך די אַגראָ־דזשאָינט־טעטיגקייט פערקלענערט ווערען אויף א העלפט. די צווייטע אונצופרידענהייט נעהמט זיך דערפון, וואָס דער „דזשאָינט“ פיהרט גלייכצייטיג אונטערהאַנדלונגען מיט אַנדערע אויס־לענדישע געזעלשאַפטען וועגען קאָלאָניזאַציאָנס־הילף אין אַנדערע לענדער, ווי למשל, פּאַלעסטינאַ, וואָס האָט לויט דער מיינונג פון ה׳ מערעזשין ווייניגער רעכט, לויט די מעגליכקייטען און פּערספּעקטיווען, צו פערדינען אויף אויפמערקזאַמקייט, איידער די יודישע קאָלאָניזאַציע אין ראַטען־רוסלאַנד.

מערעזשין האָט ווייטער ערקלערט, אַז די ראַ־טען־רעגירונג האָט נאָך איין גרונד צו זיין אונצו־פרידען מיט די אונטערהאַנדלונגען מיט׳ן „דזשאָינט“.

דער „דזשאָינט“ האָט זיך לעצטענס דערווייטערט פון די יודישע פאָלקס־מאַסען אין אַמעריקא און באַווירט זיין טעטיגקייט, כמעט אויסשליסליך אויף אַ גרופּע אַמעריקאַנער קאַפּיטאַליסטען, ווי ראָזענוואַלד, ראָקפעלער, וואַרבורג א. ד. גל.

עס איז פערשטעהט זיך, גוט — האָט מערע־זשין פאָרטגעזעצט — וואָס די דערמאָהנטע פּערזאָ־נען אַסיגנירען גרויסע סומען פאַר דער הלואה, אָבער נעגאַטיוו איז דאָס, וואָס עס שאַפט זיך אַ מרחק צווישען אונז, וואָס פיהרען אָן מיט דער אַרבייט, און די ברייטע קרייזען פון אַמעריקאַנער יודענטום, וואָס האָבען ביז־איצט אין משך פון אַ רייהע יאָהרען געשטיצט אונזער אַרבייט דורך דעם אַגראָ־דזשאָינט.

דער „אַגראָ־דזשאָינט“ הערט אויף צו זיין אַ געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציע, און ווערט אַ גרופּע פון עטליכע קאַפּיטאַליסטען, וועלכע גיבען אַ הלואה דער ראַטען־רעגירונג.

אין ווייטערן טייל פון זיין רעפעראַט, האָט מערעזשין אויך בעריהרט די פראַגע פון דער יו־דישער קאָלאָניזאַציע אין בירא־בידזשאַן, און ער־קלערט, אַז די לעצטע צייט פערמעהרט זיך אַלץ מעהר די צאָהל פון די, וואָס זענען געגויגט דער־ווייל נישט אַרויסצורוקען די לאָזונג: „צו אַ יודיש לאַנד“!

איז דאָס ריכטיג אָדער נישט?

אויף דער דאָזיגער פראַגע — האָט מערע־זשין פאָרטגעזעצט, — קאָנען מיר איצט געבען אַנ׳־ענטפער נישט נאָר אויפ׳ן גרונד פון אַבסטראַקטע סברות, נאָר אויך אין שיין פון דער שוין דורכ־געמאַכטער אַרבייט, אין שיין פון אונזער קורצער ערפאַהרונג.

אויב פריהער, איידער מיר האָבען אָנגעהויבען אַרבייטען אין בירא־בידזשאַן, האָבען געקענט זיין ספקות וועגען דעם, ווי וועט מען זיך בעציהען צו דער דאָזיגער לאָזונג אויף דעם ווייטען מזרח גופא, ווי וועט זיין די בעציהונג מצד דער געזעל־שאַפט, די פּאַרטייאישע, די סאָוויעטישע און אַנ־דערע — איז אין איצטיגען מאָמענט שוין וועגען דעם נישטאָ און עס קען נישט זיין קיין שום ספק.

אויפ׳ן ווייטען מזרח האַלט מען דעם דאָזיגען לאָזונג פאַר פולקאָם־נאַטירליכען און זעלבסטפערשטענדליכען“.

— איך צווייפעל זעהר שטאַרק דערין, צי וואָלט קיין בירא־בידזשאַן געגאַנגען אַ גאַנצע רייהע שטאַרק נויטיגע — גרעסערע און קלענערע טוער, אָהן דעם לאָזונג „צו אַ יודיש לאַנד“! און צי וואָלט זיך דאָרטען איינגעהאַלטען אָהן דעם דאָזיגען לאָזונג די איצטיגע צאָהל איבערוואַנדערער.

און אויב, מיר זעהען אויפ׳ן סמך פון דער דער פאַהרונג, אַז דער דאָזיגער לאָזונג העלפט, דער סאָציאַליסטישער בויאונג, העלפט צו בעהערשען די דאָזיגע גאַנץ גרויסע און שווערע טעריטאָריע, העלפט צו בויען אונזער סאָציאַליסטיש פאָטער־לאַנד. — צו דאַרפען מיר זיך בעציהען צו דעם דאָזיגען לאָזונג, ווי צו אַ לאָזונג אַ בעלעבענדיגען, וואָס אַפּעלירט צום יונגען און דרייסטען און נישט צום אָפּגעשטאַנענעם און קאָנסערוואַטיווען, וואָס אַפּעלירט נישט צו די נאַציאָנאַלע פערוואָרטיילען, נישט צו די עלטער־אָבות און קברים, נאָר ער רופט אַוועק פון זיי צו דער נייער סאָציאַליסטישער צוקונפט.

— מיר האָבען קיין גרונד נישט אַראָפּצונעהמען דעם דאָזיגען לאָזונג, !— האָט מערעזשין פערענ־דיגט זיין רעפעראַט. (יט״א).

וועט די וועלט ווערען ענג?

אַ נייע בוך, וואָס סטראַשעט, אז די מענשען וועלען אונטערגעהן פון ענגשאַפט.

פון ל. באַראָדולין.

עס ליגט אין דער נאַטור פון לעבעדיגע בעשע־פעענישען צו זאָרגען וועגען דער צוקונפט. ביי אַלע בעשעפענישען דריקט עס זיך אויס אין אַזעלכע האַנדלונגען, וואָס זאָלען פערזיכערען די עקזיסטענץ פון דעם מין אויף דער ערד דורך נייע דורות וואָס דאַרפען קומען; דורך בעזאָרגען זיך אַ היים אָדער אַ נעסט; דורך בעזאָרגען שפּייז אויפ׳ן ווינטער, און דורך אַנדערע ענליכע האַנדלונגען. און ביי מענשען, אַ חוץ דעם אַלעמען, דריקט זיך עס נאָך אויך אויס אין טראַכטען וועגען דעם, וואָס שפּעטער וועט זיין, אין דורות אַרום. דאָס טראַכטען פיהרט צו אַזעלכע האַנדלונגען, דורך וועלכע געלד, צייט און ענערגיע ווערט איצטער אויסגעגעבען פאַר דעם וואוילזיין פון די שפּעטערדיגע דורות.

מען טראַכט און מען זאָרגט וועגען אַ סך זאַכען. מען זאָרגט וועגען דעם, וואָס די קומענדע דורות וועלען טון. ווען די איצטיגע וועלדער וועלען אויסגעהאַקט ווערען פאַר בוי־מאַטעריאַל, פאַר מע־בעל און פאַר פּאַפּיר. מען טראַכט וועגען דעם, וואָס וועלען די צוקונפטיגע דורות טון, ווען די איצטיגע קוואַלען פון קוילען און אייל וועלען זיך אויסשעפּען: און מען זאָרגט וועגען דעם, אַז די צוקונפטיגע דורות זאָלען האָבען גענוג פיש און די ימים. מען טראַכט אויך וועגען דעם, וואָס וועט זיין אין דורות אַרום, ווען מענשען וועלען זיך פער־מעהרען צו אַ שטופּע, אַז עס וועט ווערען ענג אויף דער ערד.

איך פערבינדונג מיט אָט דער פראַגע איז די טעג ערשינען אין לאָנדאָן אַ נייע בוך פון דעם סטאַ־טיסטיקער סער רזשאָרדזש ניבּס. דאָס בוך טראָגט דעם נאָמען; „דער שאָטען פון דער וועלטס צו־קונפט“. עס ווערט אין דעם בוך געקלאַפּט טרער־וואָגע וועגען דער צוקונפט פון דער מענשהייט און עס ווערט דאָרט געזאָגט, אַז אין עטליכע הונ־דערט יאָהר אַרום וועט די מענשהייט מוזען אונטער־געהן פון ענגשאַפט, אויב מען וועט זיך ווייטער מעהרען אין דער זעלבער פּראָפּאָרציע, ווי ביז איצטער.

אויף וויפיל דאָס קלאַפּען טרעוואָגע און דאָס ציהען די אויפמערקזאַמקייט אויף אַ געפאַהר, וואָס קען אַמאָל קומען, איז אַנ׳אויסדרוק פון אָט דעם טראַכטען, אָדער זאָרגען — איז עס אַ נאַטירליכע, און, אָפּטמאָל, אַ נוצלאָזע זאַך. אָבער די אַלע טרעוואָגע קלאַפּענישען און די אַלע פּאָראויסזאָ־גונגען וועגען דעם, וואָס עס וועט זיין אַמאָל, טראָ־גען אין זיך די מערקווירדיגע אייגענשאַפט, וואָס זיי ווערען קיינמאָל נישט מקוים.

יעדע פּאַסירונג, וואָס קומט פאָר אויף דער וועלט, איז אַ רעזולטאַט פון די ווירקונגען פון גע־וויסע און בעשטימטע כחות און געזעצען פון נאַטור. און וואָלטען מיר געווען גרינדליך בעקאַנט מיט די אַלע נאַטור־געזעצען און מיט זייערע געגענזייטיגע שייכות׳ען — וואָלטען מיר געווען אומשטאַנד אויס־צורעכענען און פּאָראויסזאָגען וואָס עס וועט פּאָר־קומען אין אַ בעשטימטען טאָג אין צעהנדליגער יאָהרען אַרום. אָבער ווי די לאַגע איז איצטער און לויט דער מאָס פון וויסען, וואָס מיר פער־מאָגען איצטער, איז אַלץ, וואָס מיר קענען פאָר־אויסזאָגען, איז דעם וועטער פאַר מאָרגענדיגען טאָג, און דאָס אויך טרעפען מיר נישט אַלע מאָל גענוי פּינקטליך.

די אַלע פּאָראויסזאָגונגען ווערען געוועהנליך געבויט אויף צוויי גליטשיגע פונדאַמענטען: אויף דעם, וואָס עס דאַכט זיך אונז, וואָס עס לייגט זיך ביי אונז אויפ׳ן שכל, און אויף דעם, וואָס עס קומט איצטער פאָר. און אויף ביידען קען מען זיך נישט פערלאָזען, אונזער שכל, ווען ער שפּאַרט זיך נאָך נישט אָן אויף אַ גענוגענדער מאָס פון ערפאַהרונגען, איז דאָס פערטערישסטע וואָס מיר פערמאָגען: און דאָס, וואָס עס קומט איצטער פאָר, איז קיין מאָס נישט פאַר דאָס צוקונפטיגע. יעהער טאָג ברענגט מיט זיך נייע און אומערוואַר־טעטע ענדערונגען, און מיט דער צייט נעהט דאָס לעבען אַוועק איבער אַזאַ וועג, און נעהמט אָן אַזעלכע פאָרמען, וועלכע מען קען פון פריהער בשום אופן נישט פאָראויסזעהען.

דער ערשטער, ווער עס האָט אָנגעצייגט אויף דער מעגליכקייט, אַז מיט דער צייט זאָל אויף דער ערד ווערען צו ענג פון מענשען און מען זאָל נישט האָבען פון וואַנען צו ציהען די חיונה, איז געווען דער ענגלישער עקאָנאָמיסט טאָמאַס מאַלטוס, ער איז געשטאָרבען מיט אַ קאַרגע הונדערט יאָהר צוריק, דאָס האָט ער בעשאַפען די טעאָריע, אַז מענשען מעהרען זיך שנעלער, ווי די מעגליכקייט צו פּראָדוצירען שפּייז. ביי איהם האָט די טעאָריע אָנגענומען אַנ׳עקסטרעמע פאָרם. ביי איהם האָט עס געהייסען אַזוי: „אין דער צייט, ווען שפּייזען מעהרען זיך אין אַנ׳אַריפמעטישער פּראָפּאָרציע 2, 4, 6, 8, 10, 12... איז די טענדענץ פון דער בע־

(ענדע—זעה 7־טע זייט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

17
דאנערשטאג
ז
שבט תרפ"ט

יאנואר
זון-אויפגאַנג 7.41
זון-אונטערגאַנג 3.49

ווער עס האט נאך
טוישט שנעלער די אַלטע באַנקנאטען.

ווי מיר דערוויסען זיך ענדיגט זיך דעם 31. יאַנואַר דער לעצטער טערמין צו טוישען אין „באַנק פּאָלסקי" די באַנקנאָטען צו 10, 20 און 50 זלאָטעס וועלכע זענען אַרויסגענומען פונ'ם אומגאַנג פאַראַר־יאָהרען. דאָס זענען באַנקנאָטען פון דער ערשטער עמיסיע, אַרויסגעלאָזט דעם 28. פעברואַר 1924 און דעם 15. יולי 1924.

נאָך דעם 31. יאַנואַר וועט ד ילאָדזער „באַנק פּאָלסקי" די באַנקנאָטען נישט אויסטוישען און מען וועט זיי אין אויסנאַהמס־פאַלען קענען טוישען אין באַנק פּאָלסקי" אין וואַרשא.

א זיצונג פון סעניארען-
קאנוועגט ביים שטאט-ראט.

(מ) אונטער'ן פאָרזיץ פון פרעזעס, אינזש. האָלצגרעבּער איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון סע-ניאָרען-קאָנוועגט ביים שטאָט-ראַט.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז דאָס פּרעזיד-יום פון שטאָט ראַט און דער צוזאַמענשטעל פון די קאָמיסיעס זאָל בלייבען דיזעלבע, וואָס ביז איצט.

ווייטער איז בעשלאָסען געוואָרען צו וועהלען אַ רעווידיר-קאָמיסיע, וועלכע זאָל רעווידירען די טעטיגקייט פון פערשידענע מאַגיסטראַט-אָפּטיילונגען.

בעשלוסען פון דער פינאנץ-
און בודזשעט-קאמיסיע.

(מ) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער פינאַנץ- און בודזשעט-קאָמיסיע ביים מאַגי-סטראַט, אויף וועלכער ס'איז אָנגענומען געוואָרען אין דער צווייטער לעזונג דער בודזשעט פון דער בילדונגס-אָפּטיילונג.

ס'איז איינגעשטעלט געוואָרען אַ פּאָזיציע אויף אַ שטאָטישער ציגאַב-אָפּצאָהל פאַר די לעה-רער פון די פאָלקס-שולען.

דער צוגאַב-אָפּצאָהל וועט בעטרעפען 20 זלאָטיס, פאַר אַ לייטער — 30 זלאָטיס אַ חודש.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו עפענען אַ ביבליאָטעק פאַר שול-יוגענד אין באַלוט, ווייטער איז דאָס שטאָטישע מעאַטער סובסידירט געוואָרען מיט 200 טויזענד זלאָטיס. 5,000 זלאָטיס איז בעשטימט געוואָרען אויף אונטערצושטיצען די מאַלעריי-קונסט, און 20 טויזענד זלאָטיס — אויף אָרגאַניזירען שולער אויספלוגען אויף דער פּויזנער אויסשטעלונג.

קאנגרעס פון אינטעלעקטועלע
ארבייטער.

(2) דעם 20 יאַנואַר וועט פאָרקומען אין וואַרשא אַ קאָנגרעס פון דעלעגאַטען פון אינטע-לעקטועלע אַרבייטער.

לאָדז וועט זיין רעפּרעזענטירט אויפ'ן קאָנ-גרעס דורך פערטרעטער פון אַלע פעראיינען פון אינטעלעקטועלע אַרבייטער.

דער נייער פאהר-פלאן
זאל מתקן זיין די עולה פון לאדז.

צוליב דעם, וואָס לאָדז פילט זיך בע'עוולה'ט אין דעם איצטיגען פאָהר־פּלאַן וויל איינגע צוגען מיידען אויס אונזער אינדוסטריע־שטאָט, האָט דאָס קאָמוניקאַציאָנס־מיניסטעריום בעשלאָסען אין דעם נייעם פאָהר־פּלאַן די עוולה צו פעריכטען.

וועגען דעם ענין איז נעכטען פאַרמיטאָג פאָר־געקומען אַ קאָנפערענץ אונטער'ן פאָרזיץ פונ'ם שעף פון דער לאָדזער באַהן־ליניע מיט די פאָר־שטעהער פון מאַגיסטראַט און ווירטשאַפטליכע אינס־טיטוציעס.

די רעזולטאַטען פון דער קאָנפערענץ וועלען מיטגעטיילט ווערען אין קאָמוניקאַציאָנס־מיניסטעריום און גענומען ווערען אין אַכט ביים צוזאַמענשטעלען דעם נייעם פאָהר־פּלאַן, וועלכער וועט זיין פערפּליכ־טענער פונ'ם 15. מאַי אָן.

צוליב'ן שלעכטען סאניטארען מצב
וועלען זיך אסך בעקערייען מוזען צומאכען.

(—) די קאָמיסיע צו פאָרשען דעם סאַניטאַ־רען צושטאַנד פון די בעקערייען און פון דעם ברויט־אויסבאַקען ביים וואָיעוואָדען־אַמט, האָט דורכקאָנט־ראָלירט 163 בעקערייען און פעסטגעשטעלט, אַז נאָר 31 ענטשפּרעכען די סאַניטאַרע בעדינגונגען. די איבריגע זענען, אין דער גרעסטער טייל אין אַ זעהר קלעגליכע צושטאַנד, און זייער סאַניטאַרער מצב איז אַזעלכער, אַז זיי קענען דינען אַלס פער־שפּרייטער פון אַנשטעקענדע קראַנקהייטען.

דער וואָיעוואָדע, יאַשטשאָלט האָט זיך פער־אינטערעסירט מיט דעם ענין און אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג אַז די דיסקוואַליפיצירטע בעקערייען זאָלען שטופּענוויי ליקווידירט ווערען.

מען וועט די בעקערס געבען געוויסע טערמינען זיי זאָלען פעריכטען די בעקערייען, ברענגען זיי אין אַ גינסטיגען סאַניטאַרען צושטאַנד, און אויב אין דעם טערמין, וועלען די בעקערייען נישט געבּרענגט ווע־רען אין אָרדנונג, וועלען זיי פערזיגעלט ווערען.

ערלויבנישען אויף נייע בעקערייען וועט מען קען בעקומען נאָר אין דעם פאַל, אויב די איינ־ריכטונג פון די בעקערייען ענטשפּרעכען דער פער־אָרדנונג פונ'ם מלוכה־פּרעזידענט פונ'ם 7. יוני 1926 וועגען דעם אינדוסטריעלען רעכט.

אוי, מ'דארף שוין צאהלען וואוינונגס=שטייער!

(מ) די צאָהלונגס־אויפפאָדערונגען אויף וואוי־נונגס־שטייער אויפ'ן יאָהר 1929 וועלען צוגעשיקט ווערען צו די שטייער־צאָהלער ביז'ן 15. פעברואַר.

נישט קוקענדיג אויף די בעמיהונגען פון מאַ־גיסטראַט, האָט די אויפזיכטס־מאַכט נישט ערלויבט צו בעפרייען פון וואוינונגס־שטייער די וואוינונגען, וואָס זייער דירה־געלד בעטרעפט ווייניגער, ווי 60 רובל אַ יאָהר.

די ערשטע ראַטע פון וואוינונגס־שטייער אויפ'ן יאָהר 1929 מוז בעצאָהלט ווערען ביז'ן 28. פעברואַר.

דער וואוינונגס־שטייער קען אַנולירט ווערען נאָר פאַר אַרבייטסלאָזע מיט לעגיטימאַציעס פון אַר־בייטס־פערמיטלונגס־ביוראָ, אַנדערע אָרימעלייט קען דער ראָזינער שטייער נאָר אַנולירט ווערען אויפ'ן סמך פון אַ פּראָטאָקאָל, פון מאַגיסטראַט־בעאַמטע, אַז מ'קאָן ביים בעשטייערטען נישט איינציהען די סומע.

===אאא===

געכאפט צוויי באנדיטען פון א גרעסערע
באנדיטען=חברה.

(2) זייט אַ לאַנגע צייט האָט אין דער געגענד פון פּיעטריקאָוו געהערשט אַ באַנדיטען־באַנדע, וועל־כע האָט אויסגעפיהרט פערשידענע אָנפאַלען און בעגנגבעט געוועלבער און לאַגערען אין קאָלושקי, פּיעטריקאָוו און די אַרומיגע שטעטלעך.

מיט עטליכע טעג צוריק האָט אַ פּאָליציאַנט אין שטעטעל לאזי געכאַפּט צוויי בעקאַנטע באַנדי־טען און זיי געוואָלט אַרעסטירען, אויפ'ן וועג צום קאָמיסאַריאַט האָט איינער פון די באַנדיטען אַ־רויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און שווער פערוואונדעט דעם פּאָליציאַנט.

די באַנדיטען זענען ענטלאָפען.

ערשט נעכטען האָט מען די ראָזיגע צוויי חברה־לייט געכאַפּט אין דאָרף כּושאַנאָוויץ אויף אַ מלינה ב' ייאַ געוויסע וויקטאָריאַ קוקולסקאַ, די צוויי באַנדיטען זענען דער 28־יעהריגער ווינצענטי גאַרטשינסקי און דער 25־יעהריגער סטאַניסלאַוו מאַטושטשאַק.

אמעריקאנער ירושות.

דער קאָרעספּאָנדענט פון די אַמעריקאַנער ירושה־געזועלשאַפטען דר. העגריק וויענאַוועד האָט בעקומען פאָלגענדע אינפאָרמאַציעס וועגען נייע ירושות, וואָס זענען דאָ אָפּצונעהמען נאָך פער־שטאָרבענע אַמעריקאַנער בירגער:

נישט לאַנג צוריק איז אין די פעראייניגטע שטאַטען געשטאָרבען אַ געוויסער היימאַן רובין, וואָס האָט אין זיין צוואה פערשריבען 25 טויזענד דאָלאַר פאַר קרובים, קוזינען און שוועסטער־קינ־דער פון ביידע געשלעכטער.

דעם 1־טען יוני 1928 איז אין עלטער פון 69 יאָהר געשטאָרבען אין אַמעריקא דער בעוואוסטער מאַטעמאַטיקער ווילהעלם האוף דער זוהן. פון יאָהאַן האוף דער פאָטער האָט געשטאַמט פון פּוילען. ער איז געשטאָרבען נישט פערהייראַט און האָט איבערגעלאָזט אַ ירושה פאַר זיינע קרובים אין פּוילען. די ירושה בעטרעפט 20 טויזענד דאָלאַר.

אהרן גאָמבערג האָט איבערגעלאָזט צו 100 דאָלאַר פאַר יעדען איינציגען קרוב זיינעם. ווער עס וועט זיך מעלדען וועט בעקומען אויסגעצאָהלט צו 100 דאָלאַר. עס איז שוין פעסטגעשטעלט גע־וואָרען. אַז אין פּוילען פעהלען נישט קיין קרובים פון דעם פערשטאָרבענעם.

די פעראינטערעסירטע דאַרפען זיך אין די ירושות־ענינים ווענדען לויט'ן אַדרעס: דר. העגריק וויענאַוער, וואַרשע קאָשיקאָוואַ 70.

פרייגעשפראכען צוליב'ן מאנגעל אין בעוויזען.

אויף פּרינציפּאַלנע גאַס אויפ'ן ברעג פון דער לודקע האָט מען מיט אַ פּאָר חדשים צוריק געפונען אין אַ קאַלוזשע בלוט אַ געוויסען יוזעף יאַנטשאַק. מען האָט דעם שטערבליך פערוואונדעטען איבערגע־פיהרט אין שפּיטאָל, וואו ער האָט נאָך פאַר'ן טויט בעוויזען צו ערקלערען, אַז עס זענען איהם בע־פאַלען אַ געוויסער יוזעף סטרושאַק מיט זיינע 2 קאָלעגען.

סטרושאַק און זיינע צוויי נאָהענטע חברים זענען נעכטען געשטאַנען פאַר'ן געריכט, אַ גאַנצע רייה ערות פון דער פערטיידיגונג בעוויזען דעם „אליבי" פון די בעשולדיגטע אין קריטישען אָווענט די ערות פון דער בעשולדיגונג האָבען זיך אויפ'ן פּראָצעס קאָמפּראָמיטירט דערמיט, וואָס עס האָט זיך איינגעגעבען צו בעווייזען, אַז זיי זענען פערזענ־ליכע פיינט פון די בעשולדיגטע.

צוליב דעם, וואָס עס פעהלען גענוגענדע בע־וויזען אין דער שולד פון די בעשולדיגטע האָט דאָס געריכט זיי פריי־געשפּראָכען.

=======

איין דריטעל קען מען שוין בעקומען
אויף די אמעריקאנער אסעקוראנץ=פאליסען.

פון ניו־יאָרק טיילט מען מיט, אַז די אַמערי־קאַנער פערזיכערונגס־געזעלשאַפטען לעגען שוין פאַר די פערזיכערטע פון פאַר דער מלחמה אויפ'ן שטח פונ'ם געוועזענעם רוסישען אימפּעריום 36 פּראָ־צענט אויף די פּאָליסען איצט און דאָס איבריגע— ווען עס וועט זיין אַן אָפּמאַך צווישען אַמעריקא און רוסלאַנד.

ווי ס'איז צו זעהען פונ'ם פאָרשלאַג, איז אַ דריטעל פון די פערזיכערונגען אויף די פּאָליסען שוין אויסגעקעמפט.*

דאָס איבריגע איז אַפילו צווייפעלהאַפט, ווען דאָס וועט אַמאָל אַרויסקומען, דאַרף דאַרפען אַלע פּאָליס־בעזיצער זיך בעמיהען אַרויסצוקריגען דאָס דריטעל פערזיכערונג און רעגעסטרירען די פּאָליסען.

הויז=אדמיניסטראטארען זענען
אמטליכע פערזאנען.

דאָס העכסטע געריכט האָט ערקלערט, אַז אַ פּערזאָן, וואָס פיהרט די מעלדונגס-ביכער אין די הייזער, ווערט בעטראַכט, אַלס אַזעלכער, וואָס פיהרט אַ געוויסע אַרבייט אויפ'ן געביט פון מלוכה'שער דינסט — און ער ווערט דעריבער פערעכענט אַלס בעאַמטער אין זין פונ'ם אַרטי-קעל 636.

די ביכער, וועלכע ער פיהרט האָבען אויך אַנ'אַמטליכען כאַראַקטער. אַריינשטעלען אין מעל-דונגס-בוך אַ בעוואוסטזיניג-פאַלשע איינשריפט וועגען אַרויס-אָדער-אַריינפאָהרען פון די איינוואוי-נער פון דער געגעבענעם הויז, ווערט צוליב דער בעדייטונג פון די איינשריפטען, פעררעכענט אַלס פערברעכען און בעשטראָפט לויט'ן אַרטיקעל 667 פון שטראָף-קאָדעקס.

אויב די פאַלשע איינשריפט האָט געמאַכט אַ דריטע, פּריוואַטע פּערזאָן, ווערט דער זשאָנדצע, אַלס פּערזאָנליך־פעראַנטוואָרטליכער פאַר דעם מעלדונגס-בוך, צוגעצויגען צום געריכט און בעשטראָפט לויט אַרטיקעל 441 פון שטראָף-קאָדעקס.

דער קאמף מיט בעט=
לעריי אויף די גאסען.

(מ) אונטער'ן פאָרזיץ פון לאַווניק פּורטאַל, איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער דעלעגאַציע ביי דער אָפּטיילונג פון געזעלשאַפטליכער שוץ.

לאַווניק פּורטאַל גיט אָפּ אַ בעריכט וועגען דער אַקציע צו בעקעמפען דאָס בעטלעריי אויף די גאַסען.

די בעטלער בעקומען פונ'ם מאַגיסטראַט אונ-טערשטיצונגען און געבען אונטערשריפטען, אַז זיי וועלען מעהר נישט בעטלען, אָבער זיי האַלטען נישט קיין וואָרט און די גאַסען זענען פול מיט בעטלענדע. צוליב דעם האָט זיך די אָפּטיילונג פון געזעלשאַפטליכער שוץ געווענדעט נאָך מיטהילף צו דער פּאָליציי.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט דער שטע-טישער סטאַראָסטע צוזאַמענגערופען אַ קאָנפערענץ, אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרען די געגענבעטלעריי-אַקציע, קודם-כל, צו ווענדען בנוגע אַלטע און קינדער. די אַלטע בעטלערס, וועלכע מען וועט כאַפּען אין גאַס בעטלען און וועלכע זענען נישט פעהיג צו אַרבייטען — וועלען איינ-געאָרדנעט ווערען אין מושב-זקנים'ס; די, וועלכע זענען נאָך פעהיג צו אַנ'אַרבייט וועלען איינגעאָר-דנעט ווערען אין אַרבייטס-הייזער.

קינדער — בעטלער וועלען אָפּגעשיקט ווערען אין ערציהונגס-הייזער, אָדער צו פּריוואַטע פאַמיל-יעס אויף ערציהונג.

דער שלעכטער קאשעוויטש
האט פערענטפערט א וויכטיגע קשיא.

(ב) דער פעראיין פון ערפינדער האָט צוגע-שיקט דעם 13-יעהריגען שילער פון פּיעטריקאָוו, סטאַניסלאַוו קאַשעוויטש אַנערקענונג פאַר זיין ערפינדונג פון זיכערקייט אין דער גאַסען-בעווע-גונג. די ערפינדונג בעשטעהט אין אַ גאַנץ פּשוטע זאַך. איבער דער גאַס וועט אין אַ געוויסען אָרט געלעגט ווערען אַ בריק אָדער ווינדע, וועלכע וועט האָבען פון ביידע זייטען טרעפּען, די וואָס וועלען אַריבערגעהען איבער די גאַס וועלען דאָס טון דורך דער בריק אָדער ווינדע.

אנ'אויטא פאר דעזינפעקציע.

(מ) אויף דער לעצטער זיצונג פון דער ווירטשאַפטליכער קאָמיסיע ביי דער געזונדהייטס-אָפּטיילונג איז בעשלאָסען געוואָרען צו קויפען אַנ'אויטאָ אויף איבערצופיהרען די דיזענפעקציאָנס-בריגאַדע.

צוקאליעטשעט ביי דער
ארבייט.

(2) נעכטען זענען נאָטירט געוואָרען פיר אומגליקס-פאַלען בעת דער אַרבייט:

אין דער פאַבריק פון זאַראַמב האָט אַ מאַ-שין אָפּגעריסען ביי דעם אַרבייטער הוגאָ גוט עטליכע פינגער פון דער האַנד.

אין יאָהנ'ס פאַבריק האָט אַ מאַשין ביים אַרבייטער אַנדזשעי זשולצאַ אָפּגעריסען די גאַנצע רעכטע האַנד.

עהנליכע פאַלען האָבען נעכטען פּאַסירט מיט'ן אַרבייטער יוזעף שראָט אין דער פאַבריק אויף לעשנאָ 39 און מיט אָטאָ קעסנער אין פאַב-ריק פון הוגאָ יאַנעל.

דער אמט צו זיכערען די גאסען=
בעוועגונג.

פונ'ם 1. אַפּריל אָן וועט זיין טעטיג דער נייער אַמט פון זיכערען די גאַסען־בעוועגונג.

אין דעם אַמט וועלען זיין קאָנצענטרירט אַלע ענינים וועגען דער גאַסען־בעוועגונג.

לייטען מיט דעם אַמט וועלען צוזאַמען דער שטאָט־פּרעזידענט און דער שטעטישער סטאַראָסטע.

אפטייקען
היינטיגע נאכט=דיזשורען.

(2) וואָיטשיצקי, נאַפּיורקאָווסקאַ 27; דאַנע-לעצקי, פּיעטריקאָווער 127; אילניצקי, וואָל-טשאַנסקאַ 37; האַרטמאַן, מלינאַרסקאַ 1; קאַהאַנע, אַלעקסאַנדראָווסקאַ 80.

Dr. med. STUPEL

.12 Szkolna 12.

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, האָר און וועגעריש קראַנקהייטען מענער - שוואַכע, לייזן און רעק, ריענטגען-שטראַהלען און קווארץ- ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.

נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָווענד.

הוספה-פאָדערונגען אין שטאַ-טישען שחט-הויז.

(וו) די אַרבייטער און אָנגעשטעלטע פון דעם שטאָטישען שחט-הויז האָבען צוגעשיקט צו דער דירעקציע פאָדערונגען וועגען אַ הוספה אין דער הויך פון 20 פראָצענט. אויב ביז דעם 28 יאַנואַר וועלען די פאָדערונגען נישט נאָכגעגעבען ווערען, וועט אין שחט הויז אויסברעכען אַ שטרייק.

גע'גנב'עט.
און גלייך אריינגעפאלען.

(2) די פערגאַנגענע נאַכט האָט מען אין דער פאַבריק פון אַלאַרט אויף קאָנטנאַ 19 אויס-געפיהרט אַ גרויסע גנבה.

די גנבים האָבען זיך דורך אַ לייטער אריינ-בעקומען אין לאַגער און פון דאָרט ארויס. ע'גנב'עט וואָל-גאַרן אויף אַ זעהר גרויסע סומע.

די אויספאָרשונגס-פּאָליציי האָט גלייך אויפ'ן אָרט פון דער גנבה אַרויסגעשיקט די פעהיגסטע אַגענטען, וועלכע האָבען נאָך עטליכע שעה אַרבייט געכאַפּט די גנבים צוזאַמען מיט דער גנבה.

די גנבים האָט מען געכאַפּט אין דער וואוי-נונג פון סטרוזש אויף גאָוואָ קאָנטנאַ 1, יצן קאַ-לינסקי. די גנבים זענען: אַנטאָני קליסקא פון פּרינציפּאַלנאַ 22, זיגמונד קאַלינסקי און אַפּאַלאָניאַ אורבאַניאַק.

אַ חוץ דעם זענען אויך אַרעסטירט געוואָרען די פּאַסערס מילשטיין און בראַנדט.

א רעפעראַט אין „התאחדות"

אין „התאחדות" (שענקעוויטש 3/5) קומט פאַר היינט אין אָווענד, אַ גרויסע פאָלקס-פערזאַמלונג אויף דער טעמע: „וואָס האָפען מיר פון דער פינפטער עליה?"

אויף דער פערזאַמלונג וועט אויפטרעטען דער מיטגליד פון אַקציאָנס-קאָמיטעט ה' א. הערצפעלד.

דער מאסקען-באַל לטובת דעם שפיטאל „קאַכאַנובקע".

ווי מיר דערוויסען זיך, ווערט די אַרבייט צום צוגרייטען דעם גרויסען מאַסקען-באַל לטובת דעם שפיטאָל „קאָכאַנובקע" .געפיהרט מיט דער גאַנצער אינטענסיווקייט.

די הויפּט-אַטראַקציעס: „דער גן-עדן פאַר דערוואַקסענע קינדער", ווי אויך דער „אַמעריקאַנער באַר" וועלען פערטונקלען מיט זייערע שטי-מונגען די מאַנמאַרטר-לאָקאַלען.

דער מאַסקען-באַל קומט פאָר שבת אין פיל-הארמאָניע-זאַל.

א סכסוך אין פּאָמערנער און פּויזנער קראַנקען-קאַסעס.

(–) דער מלוכה'שען פערבאַנד פון די קראַנ-קען-קאַסעס טיילט מיט:

אין די פּאָמערנער און פּויזנער קראַנקען-קאַסעס הערשט זייט דעם 1-טען יאַנואַר אַ קאָנ-טראַקטלאָזער צושטאַנד צווישען די דערמאָהנטע קראַנקען-קאַסעס און די דאָקטוירים-פעראיינען. צו-ליב דעם איז דעם 9-טען ד. ח. פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ ביים אַרבייטס-מיניסטעריום. די דאָר-טיגע דאָקטוירים-פעראיינען האָבען אַרויסגעשטעלט אַזעלכע פאָדערונגען, וואָס די קראַנקען-קאַסעס זע-נען בשום אופן נישט בכוח נאָכצוקומען.

דער סכסוך האָט אַ רוהיגען פערלויף. די פערזיכערטע זענען נישט געבליבען אָהן מעדיצי-נישע הילף און בעקומען זי ביי יעדען פערלאַנג.

דער שטרייק פון די פּויזנער דאָקטוירים איז נישט קיין אַלגעמיינער, ווייל ער נעהמט אַרום נאָר 40 פּראָצענט פון די פעראיינטערעסירטע קראַנקען-קאַסע-דאָקטוירים.

נייע סעקציע-פערוואַלטונגען
אין צענטראַלען סוחרים- און פאַברי-קאַנטען-פעראיין (פיעטריקאווער 10)

אין צענטראַלען סוחרים-פעראיין (פּיעטריקאָ-ווער 10) זענען פאָרגעקומען וואַהלען אין די סעקציעס-פערוואַלטונגען:

ס'זענען געוועהלט געוואָרען:

אין דער וועש- און טריקאָטאַזש-סעקציע – וו. גלאַנץ (פרעזעס), ה. סקאָסאָווסקי (וויצע-פרע-זעס), ה. וו. פּאָמעראַנץ (קאַסירער), י. ב. רובין, אַ. דיאַמאַנד, י. מ. לענציצקי, ה. מ. ראש, ע. קימעלפעלד.

קאַנדידאַטען צו דער פערוואַלטונג: ש. מאַנ דעל, א. סלוצקי, י. מ. האַלפּערן, י. ראָטלעווי י. פּאַלקע.

אַלס שידס-ריכטער: פּאָמעראַנץ, הערצבערג, פאַלקע קימעלפעלד, דיאַמאַנד און ליפּקע.

אין דער גאַלאַנטעריע- און שטרימף-סעקציע – י. י. צווילינג (פּרעזעס), ל. גאַדעל (וויצע-פּרעזעס), ד. אַבראַמאָוויץ (וויצע-פּרעזעס), ח. שטיינשניידער, ג. אייזען, אַ. הענרעלעס, י. אַלטמאַן.

קאַנדידאַטען צו דער פערוואַלטונג: אַפּעלבוים, י. ניס־נהויז, י. בלום, מ. בערלינסקי און אָרבאַך.

אַלס שידס-ריכטער: גאַדעל, סעודלער, גיי-פעלד, בערלינסקי, גראהנער, יונאָוויץ און פּלאָמיאַק.

פערוואַלטונג פון מילך-הענדלער-פעראיין.

(–) אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון מילך-הענדלער-פעראיין איז אויסגעוועהלט גע-וואָרען פאָלגענדע פערוואַלטונג: יצחק ווייסבערג, אלתר ווייסדאָרף, ווישליצקי, יחיאל מאיר דאַווי-דאָוויטש, מאיר וואָלמאַן, מענדעל ווייסבלום, יעקב דיזענהויף, משה פישמאַן, בער פּולווערמאַכער, הערש זאַק. קאַנדידאַטען: מענדעל דינגיסער און יואל גאָלדבערג. רעוויזיאָנס-קאָמיסיע: ליס, קוזער-בלום און מענדעל זילבערניק. שידס-געריכט: מענדעל קאַפּסי, מענדעל צימערמאַן און וואָלף קוקלא.

פאר איבערפאהרען אויף טויט
פער'משפט אַ שאָפער אויף 4 חדשים טורמע.

(2) נעכטען האָט דאָס קרייז-געריכט בע-טראַכט דעם פּראָצעס געגען דעם שאָפער פּיאָטר קאָרקוס, וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען, אַז פאָהרענדיג אויף זיין אויטאָבוס, האָט ער אויף עק זאַכאָדניאַ און קאַשטשושקי איבערגעפאָהרען אויף טויט אַ געוויסען קאַזשימיעזש טשאַרנעצקי.

דאָס געריכט האָט פער'משפט דעם שאָפער אויף 4 חדשים טורמע און אָפּלעגען דאָס אויס-פיהרען די שטראָף אויף 3 יאָהר.

טעלעגראַמע.

יודישע אויפשריפטען „קאָמפּראָמיטירן" דעם געוו. פּוילישען געזונדהייטס-מיניסטער.
סקאַנדאַליעזער פאַל אויף אַן'איטאַליענישער אויסשטעלונג.

וואַרשא, 16. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר-רעספּאָנדענט) אין סעפּטעמבער איז אין רוים פאָר-געקומען אַן'אַלטוועלטליכע אויסשטעלונג פון די גע-זעלשאַפטען צו בעקעמפען שווינדזוכט. פון פּוילען זענען אויף דער אויסשטעלונג געווען פערטרעטען די „פּוילישע געזעלשאַפט צו בעקעמפען שווינדזוכט" און די וואַרשאָווער יודישע געזעלשאַפט „בריאות", די דאָזיגע געזעלשאַפט האָט אויסגעשטעלט איהרע עקספּאָנאַטען און זיי פערזעהן מיט אויפשריפטען אין יודיש, פּויליש און איטאַליעניש.

דער אָנפיהרער פון דער „פּוילישער געזעל-שאַפט צו בעקעמפען שווינדזוכט" ד"ר וראַטשינסקי געוועזענער געזונדהייטס-מיניסטער און שפּעטער ליטער פון געזונדהייטס-דעפּאַרטאַמענט האָט זיך געווענדעט צום פאָרשטעהער פון בריאות אַז ער זאָל אַראָפּנעהמען די יודישע אויפשריפטען, ווייל זיי קאָמ-פּראָמיטירען די פּוילישע געזעלשאַפט.

דער פאָרשטעהער פון בריאות ה' נאַטאַן האָט זיך טעלעגראַפיש געווענדעט צום פאָרזיצער פון ברית אות סענאַטאָר ראַווידזאָן נאָך אינסטרוקציעס. סענאַ-טאָר ראַווידזאָן האָט פעראָרדנט צוריקצוציהען זיך פון דער אויסשטעלונג און אָפיציעל מעלדען וועגען די סבות פון'ם דאָזיגען שריט.

די „פּוילישע געזעלשאַפט צו בעקעמפען שווינד-זוכט" האָט זיך דאַן געווענדעט צו אַלע פערוואַלטונגס מיטגלידער פון בריאות מיט דער אָנפראַגע צי זיי אַקצעפּטירען די שטעלונג פון סענאַטאָר ראַווידזאָן און דערביי געדראָהט אַז אויב זיי וועלען זיך מיט איהם סאָלידאַריזירען וועט „בריאות" אויסגעשלאָסען ווערען פון דער צענטראַלער געזעלשאַפט.

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ פערוואַלטונגס-זיצונג פון „בריאות" און ס'איז איינשטימיג בע-שלאָסען געוואָרען צו סאָלידאַריזירען זיך מיט דער שטעלונג פון סענאַטאָר ראַווידזאָן.

שטאָטישע שולען אין דער יודישער געגענד.

וואַרשא, 16. (טעלעפאָניש) אויף דער נעכ-טיגער זיצונג פון דער בודושעט-קאָמיסיע ביים שטאָט-ראַט זענען אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע פאָרשלאָגען פון ראַטמאַן לעוו (פּ. צ.) 1) פערבעסע-רען דעם היגיעניש צושטאַנד פון די שול-לאָקאַלען וואָס זענען בעשטימט פאַר יודישע קינדער; 2) בויען נייע שול-געביידעס אין דער יודישער געגענד; 3) אַלע שוואַכע און שוואַכע דערנעהרטע קינדער אין די שולען זאָלען ווערען צוגערנעהרט אויפ'ן חשבון פון מאַגיסטראַט; 4) אַלע שוואַכע און קרענקליכע קינדער זאָלען זומער ווערען אַרויסגע-שיקט אין סאַנאַטאָריומס און קאָלאָניעס אויפ'ן חשבון פון דער שטאָט; 5) ביים צוטיילען די שטאָ-טישע סטיפּענדיעס זאָל נישט געמאַכט ווערען קיין שום נאַציאָנאַלער אונטערשיד.

פון ראַטמאַן אָפּגעהיים — אַז אין דער יודישער געגענד זאָלען געעפענט ווערען נייע שולען אין גע-דרונגענע לאָקאַלען.

פון ראַטמאַן גולינסקי (בונד) — מען זאָל עפענען נייע קינדער-היימען.

די איבריגע יודישע פאָרשלאָגען, (אַ סובסידיע פאַר אַ יודיש טעאַטער, סובסידיע פאַר'ן יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט, העכערען די סובּ-סידיעס פאַר די יודישע שולען א. אַז. וו.) זענען אָבגעוואָרפען געוואָרען.

Dr. Z. Rakowski
סטאַנאָגנער 9. טעלעפאָן 27-31

מעלדונג.

„וואָס האָפען מיר פון דער 5-טער עליה" אַ רעפעראַט פון א. הערצפעלד אין „התאחדות".

היינט, דאָנערשטאָג פּינקטליך האַלב 8 אָווענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אַר-בייטס-פּאַרטיי „התאחדות" (שענקעוויטש 3/5) אַ רעפעראַט פון דעם בעוואוסטען פיהרער פון דער ארץ-ישראל'דיגער אַרבייטערשאַפט, מיטגליד פון אַקציאָנס-קאָמיטעט ה' א. הערצפעלד אויף דאָס טעמאַ: „וואָס האָפען מיר פון דער פינפטער עליה."

א שכור'ע מעשה

די איינוואוינער פון רוג לאַגיעווניצקאַ און טאָקאַזשעווסקאַ־גאַס האָבען עהערנעכטען שפּעט אין אָווענט דערהערט עטליכע רעוואָלווער־שאָסען, און באַלד דערנאָך, אַ געשריי „ראַטעוועט מען הרגעט".

פאַר'ן הויז איז געלעגען אַ פערוואונדעטער דער 28־יעהריגער אַנטאָני מאַזור (קוויאַטקאָווסקאַ גאַס 8).

די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז אין מאַזורען האָט געשאָסען אַ בריף־טרעגער.

מאַזור איז מיט זיינעם אַ קאָלעגע אין אַ שכור'ן צושטאַנד געגאַנגען איבער דער לאַגעווניצקאַ עס איז זיי אַקעגענגעקומען אַ בריף־טרעגער און עס איז ענטשטאַנען צווישען די שכורע און דעם בריף־טרעגער אַ קריגעריי, דער בריף־טרעגער האָט זעהט אוים מורא געהאַט פאַר זיינע געלד־איבערווייזונגען און האָט אויסגעשאָסען אין מאַזורען.

דער בריף־טרעגער אַליין האָט זיך בעהאַלטען און די פּאָליציי זוכט איהם.

טעאַטער און מוזיק.

הערץ גראָסבאַרט'ס רעציטאַל-קאָנצערט אין „ארדט".

אין זאַל פון טעאַטער „אַרוט" איז פאָריגע וואָך פאָרגעקומען אַ רעציטאַציע-אָווענד פון'ם בע-קאַנטען וואָרט רעציטאַנט אַרטיסט הערץ גראָסבאַרט.

ווי ס'איז געווען צו ערוואַרטען איז דער זאַל געווען איבערפולט, און פיל, פיל זענען אַוועק נישט בעקומענדיג קיין בילעטען.

גראָסבאַרט האָט מיט דעם דאָזיגען קאָנצערט זיינעם פערשאַפט דעם גרויסען עולם צוהערער אַ נ'אמת'ען נחת-רוח.

אַזאַ פיינעם, איידעלען טראַקטירען פון'ם גע-לעזענעם קומט אויס זעהר זעלטען צו הערען.

אָהן גרים, אָהן דעקאָראַציעס האָט גראָסבאַרט מיט זיין בעוועגליך געזיכט און וואונדערליך-ניואַנ-סירענדער שטים בעוויזען צו שאַפען פרעכטיגע סצענישע אילוזיעס פון פאָרגעטראָגענעם.

מיר האָבען געזעהען אַ גאַנציע געשטאַלטיגונג פון אַ גאַנצער רייה טיפען און כאַראַקטערען, גע-איידעלט אין דעם צווייטען גלגול פון טעאַטראַלי-שער אינטערפּרעטאַציע.

אַלץ, וואָס גראָסבאַרט האָט געלייענט, האָט דער צוהערער ממשות'דיג און בולט געזעהן.

אַ זעלטענער גענוס איז געווען דער דאָזיגער אויפטריט פון דעם גאָט-בעגנעדעטען קינסטלער, און ס'וואָלט באמת געווען נייטיג, אַז נאָך אַ פּאָר אַזעלכע אָווענדען זאָלען איינגעאָרדענט ווע-רען ביי אונז אין שטאָט, איידער ער פאָהרט אַרויס אויף זיין טורנע קיין רומעניען. —ן.

דער אויפטריט
פון דער העברעאישער סטודיע ביי „וו. י. ז. א."

מז"ט אייך, ליבהאַבער פון דער העברעאישער שפּראַך מיט דעם נייגעבוירענעם קינד, וואָס עס האָט אייך געבראַכט אויף דער וועלט די טאַלאַנטפולע פרוי בערנשטיין כהן!

קיין ריכטיגען נאָמען האָט נאָך דאָס קינד נישט, און מ'רופט עס דערווייל „העברעאישע סטודי-יע", און הגם דאָס קינד שטעהט נאָך נישט גלייך אויף די פיסלעך און מאַכט נאָך נישט קיין ריכטיגע בעוועגונגען מיט די הענטלעך זעהט עס דאָך אויס צו זיין אַ ב'חנ'ט קינד, ובפרט טאַקי, אַז די מאַמע האָט עס געטראָגען בסך הכל דריי חדשים.

אויב דאָס קינד — לאָמיר זאָגען — וועט נישט אַריינפאַלען צ וקיין שלעכטע שטיף־מאַמעס (ווייל פרוי בערנשטיין־כהן פערלאָזט כירוע לאָרז) וועט זיך דאָס קינד גוט ענטוויקלען און מ'וועט איה"ש האָבען פון איהם נחת.

די סטודיע געפינט זיך אונטער דער השגחה פון דער געזעלשאַפט „וויזא" און די דאָזיגע געזעל־שאַפט האָט דאָס טאַקע עהערנעכטען איינגעאָרדנעט אַ פאָרשטעלונג פון דער סטודיע אין „הזמיר"־זאַל.

די ערשטע צוויי נומערן „הרומנתיים" און „בגמל" איז אפשר געווען אַ צו שווערער פּרוב פאַר אַזעלכע אָנפאַנגער, און טאַקע צוליב דעם מוז מען אויף זיי מלמד זכות זיין, דערפאַר אָבער די אַנדערע צוויי נומערן „לרגלי הר סיני" און „באהל" זענען זעהר גוט איינשטודירט און האָבען געמאַכט אויף די צושויער אַ גוטען איינדרוק.

די נעמען פון די טאַלאַנטפולערע שפּילערס מוז מען איבערלאָזען אויף די ווייטערדיגע רעצענזיעס איך טו עס איבער צוויי טעמים, ראשית איז נאָך שווער צו זאָגען אויף זיי מבינות, ושנית, אַז מ'וועט זיי שוין בעצייטענס אָנהויבען זאָגען שבחים, וואָס וועט בלייבען אויף שפּעטער?...

די העברעאישע משפּחה, וואָס איז זיך צו-זאַמענגעקומען אין זאַל האָט געקוקט דאָס קינד אין די אויגען געקליבען נחת אויפ'ן פול און געזאָגט „אשרי יולדתי".

די יונגע מאַמע האָט מען פערוואָרפען מיט שבחים עד בלי די.

לאָמיר אויך בעגריסען די נייע העברעאישע סטודיע און ווינשען איהר גליק.

שר של אש.

—:o:—

אין „ארדט".
מאָרגען — די קאַרנאַוואַל-פּרעמיערע.

זעקס וואָכען נאָכאַנאַנד איז געגאַנגען דער לעצטער „אַררט"-פּראָגראַם „לאַטקעס", און דער דער לאָדזער עולם, וואָס האָט שטאַרקע סענטי-מענטען פאַר זיין ילד שעשועים — פאַר זיין איי-גענעם קינסטלער-טעאַטרל, האָט מיט אומגעדולד געוואַרט אויף אַ נייעם פּראָגראַם.

איצט קומט ער, דער נייער, דער פרעהליכער, דער צעזונגענער און צוטאַנצטער 5-טער פּראָגראַם, וואָס זיין נאָמען איז „מאַסקאַראַד", און וועלכער וועט זיכער זיין אַ נייער צושטייער אין דער יודישער טעאַטראַלישער קונסט.

די אַלע הכנות זענען שוין פערענדיגט; די רעפּעטיציעס פערענדיגען זיך שוין אויך; די דע-קאָראַציעס שטעהען „פּיקס און פאַרטיג" גרייט אויפצונעהמען דאָס ראַמפּען-ליכט; און מאָרגען, פרייטאָג וועלען שוין די „אַררט"-פריינד הערען נייע געזאַנגען, זעהען נייע איינפאַלען, מיטפרעהען מיט נייע געוואַגטע דערגרייכונגען פון אונזער „אַררט".

אַלזאָ, היינט ווערט, צוליב דער גענעראַל-רעפּעטיציע נישט געשפּילט, און מאָרגען האָבען מיר — פּרעמיערע.

דער „דבוק" פון ש. אנסקי אין יודישען טעאַטער.

די יודישע טרופּע אין „פילהאַרמאָניע" בע-נייט די בעוואוסטע דראַמאַטישע לעגענדע דער „דבוק" פון ש. אַנסקי.

מאָנטאָג און דינסטאָג דעם 21. און 22. יאַ-נואַר ווערט די פּיעסע געשפּילט צו ביליגע פּרייזען.

—:o:—

די ליבע פראווינץ.

א מעשה מיט צוויי רבנים=קאנקורענטן אין א גאליציש שטעטעל.

אסור אויב אין אמעריקא האט מען זיך אזוי ארומגעריסן ארום הובער'ן און סמיט'ן ביי די לעצטע פרעזידענטן־וואהלען, ווי יודען רייסן זיך איצט אין א גאליצישער שטעטעל צוליב צוויי רבנים. פרענט גארנישט, וואס עס טוט זיך אפ!

— וואס איז געשעהן, ווילט איהר וויסען? — אט וואס:

אין שטעטעלע פיטשאטש אדער פיטשוטש, אדער אפשר גאר פעטשא (דער דארטיגער קארעס פאנדענט האט זעהר א שלעכטע האנדשריפט, און אזוי ווי ער האט נאך א טבע צו שרייבן פער־ציקט, איין בוכשטאב צונויפגעמישט מיט'ן אנדערן. ווי עס פאסט פאר א קארעספאנדענט, איז שווער צו דערגעהן דעם נאמען פון שטעטעל. אלענפאלס קלינגט עס עהנליך צו פיטשאטש), איז אוועק דער רב אין א גרעסערער שטאט אריין און האט איבער־געלאזט דאס שטעטעלע אהן א רב.

פערשטעהט זיך, אז יודן וועלען דאך, חלילה, נישט זיין קיין איין טאג אהן א רב, ווארום מיט וועמען וועט מען זיך קריגען? האט מען גלייך אנ־געהויבן טראכטען וועגען א רב פאר'ן שטעטעל. מאהלט אייך, אז קיין בעלנים האבען נישט גע־פעהלט. ס'זאלען אזוי קיין שטעטלעך נישט פעה־לען, ווי עס פעהלען נישט קיין רבנים, פון אלע עקען פוילען און גאליציען האבען אנגעהויבען פאה־רען רבנים, געהאלטען דרשות, נאר דאס שטעטעל האט זיך געקרימט.

— עט, ס'איז טאקע גוט און וואויל, נאר נישט דאס... עפעס נישט אינגאנצע...

מיט אמאל זענען געקומען די חסידים פון שטע־טעל און געטון אזוי זאגען:

— יודען, צו וואס זאל מען אראפברענגען א פרעמדען רב, ווען מיר האבען ביי זיך אין שטעטעל א יונגענמאן, א מענש מיט אלע מעלות?

די מתנגדים, אדער די פראסטע מענשען, האבען געשטוינט:

— ווער קאן דאס זיין!?

— איהר ווייסט נישט? — דאס איז דאך אונ־זער פארזיצענדער! דער פארזיצענדער פון דער אגודה...

— ער איז דאך א סוחר! — האבען מתנגדים געהאט טענות.

— וועט ער ווערען אוים סוחר, — האבען די חסידים געזאגט — הלואי וואלטען אלע סוחרים געקענט ווערען רבנים, וואלטען זיי אלע אוועקגע־ווארפען די מסחרים...

— אבער ער איז דאך א היגער, טאקע פון שטעטעל!

— וואס שארט עס?

— עט, א רב דארף מען א פרעמדען... נישט פון שטעטעל...

— ס'טייטש, א פרעמדער רב וועט דאך אויך זיין ביי זיך אין שטעטעל אנ'איינגענער. פארוואס־זשע זאל אונזער שטעטעל זיין ערגער פון א פרעמד שטעטעל?...

ראכט זיך, א גערעכטע טענה, נאר דער אד־הין, דער אהער, — די מתנגדים, די בעל־מלאכות דייטש־געקליידעטע, ציוניסטען, האבען נישט געוואלט דעם אייגענעם סוחר פאר א רב, נאר א פרעמדען, אוודאי האט מען זיך געקריגט, געווירעלט, נאר ביידע צדדים זענען געבליבען ביי זייערס. פערשטעהט זיך, אז אין שטעטעל זענען אויפגענומען געווארען צוויי רבנים, איינער פון די חסידים, טאקע דער סוחר פון שטעטעל, און איינער פון די מתנגדים, א פרעמ־דער רב. צוויי קעץ אין איין זאק.

נעקומען שבת צום דאווענען אין בית־המדרש, האבען זיך יודען אנגעהויבען קריגען.

— מען דארף ווארטען אויפ'ן רב, — האט געזאגט דער צד, וואס זיין רב איז נאך נישט גע־קומען צום דאווענען.

— מען קען שוין דאווענען, דער רב איז שוין דא! — האט געזאגט דער צווייטער צד, וואס זיין רב איז שוין געווען אין בית־המדרש.

— אייער רב איז קיין רב נישט, א סוחר איז ער!

— אייער רב איז א פושע־ישראל, וואס נעהמט צו ביי א יודען פרנסה...

— אייער רב איז א שווינדלער...

— אייער רב איז א בהמה...

— אייער רב איז א גראבער קאפ...

— אייער רב האט א צינגען־בערדעל...

נעקומען צו די עליות, האט זיך אנגעהויבען ווידער אמאל די זעלבע געשיכטע. ווארים ששי קומט דעם רב. אבער ששי איז נאר דא איינמאל, און רבנים זענען פערהאן צוויי. וועמען געבען? יודען האבען זיך די העלזער אויסגעריסען, דערווייל איז אין דערהיים דער טשאלענט קאלט געווארען, און ס'איז געווען זעהר נישט גוט. אויך מיט שאלות איז געווען דאס אייגענע — האט איין רב גע'פסקענט אז א פופיק איז טרייף, איז געקומען דער אנדערער און האט אויפגעוויזען, אז דער זעלבער פופיק איז כשר. האט איין רב געזאגט, אז דעם שוחט'ס חלף איז גלאטיג, ריין, איז געקומען דער צווייטער און געזאגט, אז דעם שוחט'ס חלף איז שטומפיג, א זעג...

מיר געווארען זיך צו רייסען די אייגענע בערד לעך, האבען די קעמפענדע יו־ען פון שטעטעל אנ־געהויבען דערגעהן די וואהרען די רבנים אליין. האבען גענומען איינמאל די חסידים, געכאפט דעם קהל'שען באק און איהם אריינגעלאזט צום פרעמ־דען רב אין שטרוב. האבען גענומען די מתנגדים אביסעל פעך, אויסגעשמירט דעם שטענדער, וואו דער סוחר־רב שטעהט, און אז דער רב איז געקומען שבת צום דאווענען און אנגעשפארט פיירע הענד אן שטענדער, האבען זיך איהם די הענד צוגע־קלעפט צום פעך, דערווייל איז געווען שבת אויך, אפרייסען טאר מען נישט, האט ער, נעבעך, גע־מוזט שטעהן א גאנצען שבת א צוגעקלעפטער צום שטענדער, און מ'האט איהם געמוזט געבען דעם טשאלענט אין מויל אריין, ווי א קליין קינד...

פון גרויס צרות איז נעבעך דער געוועזענער סוחר און איצטיגער רב קראנק געווארען און איז אוועק אויף יענער וועלט. געמיינט האט מען, אז איצט וועט שוין זיין שלום ושלוה. אבער די חסידים, וואס זייער רב איז געשטארבען, האבען בעשלאסען, אז זיי מוזען האבען אנ'איינענעם רב, און גלייך זיך אראפגעבראכט א רב אין שטעטעל אריין.

איצט ערשט האט זיך די מלחמה צופלאקערט, יודען האבען זיך גע'ממית'ט. דעם האט דעם נייעם רב אנגעטון כל־ערליי צרות. מען האט איהם אויסגע־האקט די שויבען, מען האט איהם נאכגעמעקעט ווי א ציג. אין באד האט מען איהם אונטערגעשטעלט א פוס, כדי ער זאל זיך אויסגליטשען, מען האט איהם אנגעלאזט א סך פארע גראר, ווען ער איז געלעגען אין מרחץ אויף דער אויבערשטער באנק און זיך געשמיסען מיט א בעזעמעל.

ביז די פאליציי האט זיך אריינגעמישט, גע־זאגט, אז יודען דארפען זיך אזוי נישט קוילענען, און גענומען מאכען וואהלען. ווער, הייסט עס, עס וועט האבען מעהר שטימען, דער וועט בלייבען. אין דאך גוט. טויג עס ערשט נישט. ווארום יודען האבען געהאלטען אין איין מסר'ן איינער אויפ'ן צווייטען, אזוי, אז מען האט די וואהלען געמוזט פסל'ן און מאכען נייע. חוץ דעם האט איין צד אנגעהויבען מסר'ן אויף דעם רב פון צווייטען צד, האט איין צד אויפגעוויזען פאר די פריצים, אז דער רב איז, בעהיט זאל מען ווערען, א ציוניסט, א ציציליסט, איז געקומען דער צווייטער צד און אויפ־געוויזען, אז יענער רב איז אנ'עם־הארץ אין פוי־ליש. אזוי לאנג, אזוי בריט, ביז עס איז בעשלאסען געווארען, מען זאל נאר אפהאלטען א דין־תורה ביי פרעמדע רבנים.

דריי טעג מיט דריי נעכט זענען געזעסען רבנים אויף זייערע שטוהלען, געריבען די שטערענס געטראכט, ביז זיי האבען גע'פסק'ענט, אז בלייבען זאל דער נייער רב, נאר דערפאר זאל ער דעם אלטען רב אויסצאהלען זעקס הונדערט דאלאר. און דער אלטער רב זאל איהם ארויסגעבען דעם „כתב־הרבנות".

— גוט, גיט דאס פאפיר, — האט דער נייער רב גע'טענה'ט צום אלטען רב.

— איך וועל אייך געבען, נאר, גיט פריהער די זעקס הונדערט דאלאר...

— וואס, איהר גלויבט מיר נישט?

— יא, איך גלויב אייך, נאר גיט פריהער די דאלארען...

— האב איך דאך נישט.

— וועל איך נישט געבען דאס כתב.

ווידער זענען זיך די רבנים צונויפגעקומען, און ווידעראמאל געפונען אנ'עצה, אז דער אלטער רב זאל דערווייל ארויסגעבען דעם נייעם רב דאס כתב, די ערלויבעניש צו זיין רב אין שטעטעל, און דערפאר זאל דער נייער רב אויסצאהלען ביסלעכ־ווייז דעם אלטען רב ר' יזעקס הונדערט דאלאר.

— און אז ער וועט נישט אויסצאהלען? — האט קער אלטער רב גע'טענה'ט.

— מיר וועלען בעווארענען, — האבען די רב־נים געזאגט, און זיי האבען געלאזט אנשרייבען א פאפיר, אויף וועלכען דער נייער רב פערפליכטעט זיך, אז אויב ער וועט ביז דעם טערמין נישט אויס צאהלען דעם אלטען רב די זעקס הונדערט דאלאר, טאר ער נישט עסען קיין ברויט, נישט טרינקען קיין וואסער, נישט שלאפען ביינאכט און נישט אי־בערטון קיין העמד...

נאר ווי יענער רב, וואס האט מורא געהאט, אז א פרעמדער אורח זאל איהם ביינאכט נישט בע'גנב'ענען, האט ער איהם נישט אוועקגעשטעלט קיין געגנעל־וואסער ביים בעט, ווארים טאמער וועט ער וועלען ענטלויפען מיט דער גנבה, וועט ער נישט קענען, ווייל ער וועט דאך נישט טארען אוועק געהן פיר איילען פון בעט, נישט אפגיסענדיג זיך פריהער די נעגעל...

דערווייל, ביז דער נייער רב האט נאך דעם אלטען רב נישט אויסגעצאהלט די זעקס הונדערט דאלאר, איז דער אלטער רב פערבליבען אין שטע־טעל, — ביידע האבע געקוניגט. מיטאמאל קומט צוגעהן דער נייער רב צום אלטען און זאגט איהם אזוי:

— רבי, זייט וויסען, אז איך לאז אייך איבער דאס שטעטעל און איך פאהר אוועק.

דער אלטער רב האט געטאנצט פאר פרייד.

— א גלייכע זאך. וואוהין פאהרט איהר? איהר האט געקראגען א שטעלע?

— ניין, איך פאהר קיין אמעריקא, וואו מען נעהמט מיך אויף פאר א רב אין א שוהל, איך בין זיך געקומען גע'עגנענען...

— זעהר גוט, פאהרט טאקע געזונטערהייט, און איהר זאלט האבען א סך נחת און דאלארס...

— א יישר כח, רבי! נאר איך האב ביי אייך א כתב מיט אנ'אונטערשריפט, אז איך טאר נישט עסען, טרינקען, שלאפען, איבערטון א העמד, און אזוי ווי איך פאהר דאך אוועק קיין אמעריקא, וואלט איך אייך בעטען מיר צוריק אוועקגעבען דאס דאזיגע כתב... איהר דארפט עס דאך שוין נישט.

— בכבוד גדול! — האט דער אלטער רב געזאגט. אוודאי דארף איך עס נישט, אז איך בלייב אין שטאט, און איהר פאהרט אוועק...

דער נייער רב האט גענומען דאס כתב, און אנשטאט צו לאזען זיך צום אטלאנטישען אקעאן, איז ער נאר אוועק אין מקוה, זיך אונטערגעטונקט ווי געהעריג. און דערנאך מיט גרויס צופרידענהייט זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן רבנים־שטוהל קוניגען.

— רבי'צין! — האט ער געזאגט, — איצט איז אי איך וועל איהם נישט געבען קיין גראשען, אי איך וועל מעגען עסען און טרינקען. דאס כתב איז ביי מיר... דערלאנג טאקע מיטאג...

מילא, אין שטעטעל איז איצט א חורבן. יודען חסידים זענען צופרידען פו'ן נייעם רב און פון זיין גרויסער חכמה.

— דאס איז א וועלט־חכם, — טענה'ן זיי, — אזוי אויסצונארען א כתב, דארף מען טאקע נאר זיין אנ'אריסטאטלעס... א כבוד נאר פאר א יודיש שטעטעל צו האבע אזא רב...

די אנהענגער פון אלטען רב, וואס האט זיך ,געבעך, אזוי מיאוס געלאזט אפנארען, זענען' אויסער זיך:

— אז א רב קען אפטון אזא גנבה, — טענה'ן זיי, — טאר מען איהם גאר קיין שאלה נישט פרעגען.

און רבנים און גוטע־יודען אין גאליציען זיצען און טראכטען, צי מעג דער רב, וואס האט אויס־געשווינדעלט דעם כתב, עסען, טרינקען, שלאפען, און איבערטון א העמד, צי נישט?...

ג. ק—ר.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אבטיילונג גיט די רע־דאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אנגעפרעגען אויף יורידישע פראגען, וואס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.

יורידישע אבטיילונג

פון „נייעם פאלקסבלאט".

גילטיג דעם 16-טען יאנואר 1929

8678 א געטרייער לעזער פון זשעראמסקיעגא:
די פאסטעמפאוואניע ספאדקאווע מוז געמאכט ווערען דארט, וואו ס'געפונט זיך די היפאטעק פון ירושה־הויז.

8679. א לעזער פון אבראמאוויסקיעגא.
איהר טארט אין זונטאג נישט ארבייטען.
אין דער אינדוסטריע־אפטיילונג ביים מאגיסט־ראט מוזט איהר זיך אומבעדינג רעגיסטרירען אויב איהר ווילט בעשעפטיגען א געהילף, מוזט איהר אומבעדינג אויסקויפען א פאטענט.
דאס אויסקויפען א פאטענט האט נישט קיין שייכות מיט דעם אומשטאנד, צי דער לאקאל האט א פענסטער אדער נישט.

8680. בן דוב.
די פליכט אריינצוטראגען די אונטערנעהמונ־גען אין האנדעלס־רעגיסטער ביים קרייז־געריכט, איז נוגע די פירמען, וועלכע קויפען אויס וועניג־סטענס 3-טע קאטעגאריע פאטענט.

8681. א לעזער פון זשעראמסקיעגא.
אויב ס'האנדעלט זיך נישט וועגען קיין נייע הויז, דארפט איהר נישט שליסען קיין קאנטראקט אויף א לענגערען טערמין.
אויף געשעפטס־לאקאלען איז א קאנטראקט גילטיג. נאכ'ן אפלויף פון פארגעזעהענעם אין אפ־מאך טערמין קאנט איהר זיך ווענדען אין אור־זשאנד ראזיעמטשי מיט אנ'ענטשפרעכענדע בקשה, אז מען זאל דאס דירה־געלט פעסטשטעלען.

8682. P. Ł.
מעהר ווי 3 פראצענט אויפ'ן חשבון פון די אויסגאבען פאדערען שוין די ווירטסלייט פון 1 שטוביגע וואוינונגען אפילו אליין נישט.

8683. א האנדווערקער־מייסטער.
אין די לעצטע טעג זענען אין די היגע שטעטישע געריכטען פארגעקומען א גאנצע רייהע אזעלכע פראצעסען און די ריכטער האבען זיך געשטעלט אויף דעם שטאנדפונקט, אז קוים פיהרט דער לאקאטאר אין דער זעלבער 1-שטוביגער דירה, וואו ער וואוינט גלייכצייטיג אויך א ווערק־שטאט אבער אהן פאטענט, דארף אזא לאקאל אנערקענט ווערען פאר א וואוינונג און נישט פאר קיין ארבייטס־דירה, אזוי, אז ער דארף נאר צאה־לען דירה־געלט לויט'ן פראצענט־פוס פאר א וואוינונג ד. ה. פאר'ן 4 טען קווארטאל (פון 1. אקטאבער ביז'ן 31 דעצעמבער 1928) 55 פראצ. דירה־געלט און 3 פראצ. פאר די אויסגאבען.

8684. א. כאזאנאוויטש.
אויב דער לאקאל, וואו איהר פיהרט דעם האנדעל איז עהנליך מעהר צו א בודקע ווי צו א געוועלב, קאנט איהר אויסקויפען 4-טע קאטעגאריע.
קוים האט איהר אבער פאריאהרען געהאט 3-טע טארט איהר אין בעסטען פאל אליין נישט אויסקויפען דאס יאהר קיין 4-טע קאטעגאריע. נאר איהר מוזט זיך ווענדען דעם ווענדען מיט א ספעציעלע בקשה אין אורזש. סקארבאווי, אז מען זאל אייך ערלויבען אזא קלענערען פאטענט אויס־צוקויפען.
קיין אנגעשטעלטען וועט איהר ביי דער 4-טער קאטעגאריע נישט טארען האלטען.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענעריש־ע קראנקהייטען, מענער־שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנד־לונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוו.

יודישער קאמער־טעאטער
לייטונג: מ. בראדערזאן.
היינט צוליב גענעראל־פראבע ווערט נישט געשפילט.
ארטס" זאכאדניא 43
מארגען־פייערליכע פרעמיערע
פון 5-טען (XII) פראגראם א. ג.
„מאסקארא"
געניערעם אין מארגענדיגען אנאנס.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פראצאוניע פון וועמליכע ארטאפעדישע אפאראטען, הי: פלאטפוס, קינסט־ליכע פיס, נארסעטען א. ז. וו.
נעמט אן פון 5—7 אין אוונט.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 32-41
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מיגעד־ליכע קראנקהייטען, היי זאנ מיט קווארץ־לאמפע
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענט.

וועט די וועלט ווערען ענג?

(ענדע פון 3־טע זייט)

פעלקערונג צו מעהרען זיך אין אַ געאָמעטרישער פּראָפּאָרציע (2, 4, 8, 16, 32, 64...) זינט ראַף איז שוין פעראיבער אַ גאַנצער יאָהרהונדערט, און ביז איצטער איז די טעאָריע נאָך נישט בעשטעטיגט געוואָרען אין פּראַקטישען לעבען.

אין דער פראַגע וועגען דער צוקונפט פון מענשען אויף דער ערד אינטערעסירען אונז הויפּט־זעכליך די פאָלגענדע צוויי עלעמענטען: די פראַגע וועגען דער שנעלקייט, מיט וועלכער מענשען וועלען זיך מעהרען, און די פראַגע וועגען שפּייז. מיר וועלען בעטראַכטען יעדע פון די פראַגען בעזונדער, אָנפאַנגענדיג מיט דער פראַגע וועגען שפּייז.

אונזערע שפּייזען זענען טיילווייז פּלאַנצען, און טיילווייז פלייש, אייער און מילכיגס פון פערשידענע הײמישע חיות און עופות, פערשידענע צווייגען פון דער וויסענשאַפט, הויפּטזעכליך ביאָלאָגיע און כעמיע זענען אָנגעווענדעט געוואָרען צו פערבעסערען און פערגרעסערען די צוויי קוואַלען פון שפּייז. און די רעזולטאַטען זענען אַזעלכע, וועלכע מען האָט פריהער בשום אופן נישט געקענט פאָראויסזעהען.

מען קריגט איצטער אַרויס אַ סך מעהר תבואות, גרינסען און פרוכטען, ווי אַמאָל, דורך פערשידענע וועגען און מיטלען.

דורך סיסטעמען פון ראַמבעס, קאַנאַליזאַציע און קינסטליכע איריגאַציע ווערען ריזיגע שטיקער וויסטע לאַנד פערוואַנדעלט אין פרוכטבאַרע לאַנד, וואו עס וואַקסען פערשידענע נוצליכע פּלאַנצען. אַמאָל האָט מען עס אויך געטאָן; אָבער יענע מיטלען זענען געווען פּרימיטיווע, און אַנ׳ערפאָלג, אַ פּולען אָדער טיילווייזען, האָט מען געקאָנט דערגרייכען נאָר ראָרטען, וואו די פּרימיטיווע מיטלען זענען געענג געווען. עס זענען אָבער פערהאַן ריזיגע שטיקער לאַנד, וועלכע מען האָט מיט פּרימיטיווע מיטלען פערבעסערען נישט געקאָנט. אַזעלכע שטיקער וויסטע לאַנד ווערען איצט געמאַכט פרוכטבאַר נאָר מיט די מאָדערנסטע אינזשעניערישע מיטלען פון אַ ברייטען פערנעם. דאָס זענען דירעקטע רעזולטאַטען פון דער מאָדערנער וויסענשאַפט. אין די פעראייניגטע שטאַטען אַליין האָט מען פאַר די לעצטע עטליכע צעהנדליג יאָהר רעקלאַמירט עטליכע מיליאָן אַקער לאַנד; און נאָך מעהר לאַנד וועט רעקלאַמירט ווערען אין פערלויף פון די קומענדע 10 ביז 15 יאָהר.

בעמיע ווערט איצטער אין אַ זעהר ברייטער מאָס אָנגעווענדעט אויף אַרויסצוקריגען גרעסערע ערנטען פון דער ערד. מען בעמיסטיגט די ערד מיט פערשידענע כעמישע זאַלצען, וועלכע ווערען אָדער אַרויסגעגראָבען אין מינעס, אָדער פּראָדוצירט אין פאַבריקען, און זיי העלפען צו שאַפען גרעסערע ערנטען. אין יאָהר 1899 האָט אַנ׳אַקער לאַנד אין דייטשלאַנד געגעבען אין דורכשניט צו 19 בושעל ווייץ; אין 23 יאָהר שפּעטער, אין 1913, האָט דערזעלבער אַקער אין דייטשלאַנד געגעבען 35 בושעל ווייץ ד.ה. כמעט צוויי מאָל אַזוי פיל. אין אַמעריקע קריגט מען איצט אַרויס אין דורכשניט צו 113 בושעל קאַרטאָפעל פון יעדען אַקער לאַנד; און אין דייטשלאַנד קריגט מען 223 בושעל קאַרטאָפעל פון אַנ׳אַקער לאַנד, ד.ה. צוויי מאָל אַזוי פיל, און אַלץ דערפאַר, ווייל דאָרטען ווערען די פעלדער גרינדליכער בעמיסטיגט מיט כעמישע זאַלצען.

מען האָט אָנגעווענדעט די געזעצן פון ביאָ־לאָגיע, פון עוואָלוציע און ערבשאַפט, כדי צו ענט־וויקלען אַזעלכע פּלאַנצען, וואָס זאָלען זיין אַמבעסטען צוגעפּאַסט צו געוויסע שטיקער לאַנד, אָדער טער־ריטאָריעס. קאַנאַדאַ צ.ב.ש. איז אַ פערהעלטנישמעסיג קאַלט לאַנד מיט אַ קורצען זומער. דאָרטען האָט געקאָנט וואַקסען נאָר אַ געוויסער מין ווייץ, אַזאַ, וואָס קאָן רייף ווערען פאַר׳ן קורצען זומער. די קוואַליטעט פון אָט דעם מין ווייץ, איז געווען אַזאַ נידעריגע, אַז נישט אַלע מאָל און נישט אומעטום האָט זיך געלוינט איהם צו פערזייען. האָבען ביאָ־לאָגען צוזאַמענגעפּאָרט די זאָמען פון אָט דעם ווייץ מיט אַנדערע מינים, וואָס האָבען געהאַט אַ פיל העכערע קוואַליטעט, און ענדליך האָט מען ענטוויקעלט אַ סאָרט ווייץ, וואָס האָט געהאַט ביידע מעלות: אי עס איז געווען פון הויכער קוואַליטעט, אי עס קען רייף ווערען אין פערלויף פון קורצען זומער.

אין אַלע ציוויליזירטע לענדער זענען איצטער פערהאַן כעמישע לאַבאָראַטאָריעס און עקספּערי־מענטאַלע סטאַנציעס, וואו מען מאַכט עקספּערימענ־טען מיט פערשידענע פּלאַנצען אונטער פערשידענע קינסטליכע בעדינגונגען. אין אַזעלכע לאַבאָראַטאָ־ריעס, אונטער דער ווירקונג פון קינסטליכע ליכט, פייכטקייט, און טעמפּעראַטור, און מיט דער הילף פון די כעמישע בעמיסטונגען, האָט מען אין קאַס־טענס מיט ערד ענטוויקעלט גערטענישען, וואָס זע־נען געווען עטליכע מאָל אַזוי גרויס, ווי די זעלבע תבואות. גרינסען און פרוכטען וואָלטען גע־וואַקסען אין אָפענעם פעלד אויף שטיקער ערד פון זעלבער גרויס.

עס איז זעהר מעגליך, אַז אין דער נישט ווייטער צוקונפט זאָל מען תבואות, גרינסען און פרוכטען פּראָדוצירען אין אַ מין „פאַבריקען”, אין גאַנצען ביי קינסטליכע בעדינגונגען. מען קען זיך פאָרשטעלען אַזאַ מין בילד: אויף אַנ׳אַקער לאַנד שטעהט אַ געביידע פון פינף שטאָק די הויך. אויף יעדען שטאָק איז אָנגעשאָטען אַ גענוג דיקער שיכט ערד, אַזוי, אַז אויפ׳ן פּלאַץ פון איין אַקער, זאָ־לען דאָ זיין פינף אַקער לאַנד מיט דער הילף פון קויהלען קען מען דאָ אָנהאַלטען אַ שטענדיגע רעגעלמעסיגע טעמפּעראַטור אַ גאַנצען יאָהר. מיט דער הילף פון עלעקטריציטעט, וואָס ווערט ענטוויקעלט פון וואַסער־פאַלען, קען מען דאָ שאַפען קינסטליכע ליכט, וואָס זאָל זיין נאָך אינטענסיווער ווי די שטראַהלען פון דער זון. מען קען דאָ פּלאַנצען אַזעלכע תבואות, גרינסען און פרוכטען, וואָס זאָלען רייף ווערען אין קאַרגע דריי חדשים. און אַז ראָפּנעהמען אַמוויינגסטענס 4 גערטענישען אַ יאָהר. מיט דער הילף פון כעמישע זאַלצען קען מען אַמוויינגסטענס צוויי מאָל אַזוי פיל תבואות אָדער גרינסען ווי אין פרייען פעלד, און דער רעזולטאַט וועט זיין, אַז אין אַזאַ פאַבריק, ביי אַזעלכע קינסטליכע בעדינגונגען זאָל מען אין משך פון זעלבען יאָהר אַראָפּנעהמען פערציג (40) מאָל אַזוי פיל תבואות אָדער גרינסען ווי אויף אַ געוועהנליכען אַקער־לאַנד.

דאָס איז נישט קיין פאַנטאַזיע, נאָר עטוואָס, וואָס קען שוין היינט־צו־טאָג דורכגעפיהרט ווע־רען, אויב מען טוט עס נישט, איז עס נאָר דער־פאַר, ווייל עס לוינט זיך נישט. די אַלטע מעטאָדען בעגעהען זיך דערווייל ביליגער. אָבער די מעגליכ־קייט — נישט טעאָרעטישע, נאָר פּראַקטישע — איז שוין פערהאַן.

3

דער צווייטער קוואַל פון שפּייזען זענען די היימישע חיות און עופות. דאָ איז די לאַגע אַ ביסעל אַנדערש.

דער ענגלישער כעמיקער האָלדיין האָט אויס־גערעכענט, אַז דערזעלבער שטח לאַנד, וואָס קען שפּייזען 420 מענשען, ווען מען זאָל דאָס לאַנד פערפּלאַנצען מיט קאַרטאָפעל, וועט שפּייזען בלויז פופצעהן מענשען. ווען אויף אָט דעם שטיק לאַנד וועלען זיך פּאַשען היימישע חיות און די מענשען וועלען עסען דאָס פלייש. דאָס מיינט, אַז צוליב דעם, וואָס מיר עסען פלייש, וועט דער זעלבער שטח לאַנד שפּייזען 28 מאָל ווייניגער מענשען.

דאָס איז דער קאָנסערוואַטיווער חשבון, וואָס דער שרייבער פון אָט די שורות האָט אַמאָל בעגעגענט. אָבער דאָס אַלץ איז נאָר געקוקט פון איין זייט. די לאַגע הויבט אָן אויסזעהן אַ ביסעל אַנדערש, ווען מען בעטראַכט די פראַגע אַביסעל מעהר אַלזייטיג.

ערשטענס רעדט זיך דאָ נאָר וועגען דעם פלייש, און עס רעדט זיך נישט די בערג מיט מילכיגס, וואָס די זעלבע חיות שטעלען צו. צווייטענס — אַ גרויסע צאָהל פון היימישע חיות פאַ־שען זיך אויף שטיקער לאַנד, וואָס זענען נישט צו־געפּאַסט פאַר דער קולטור פון תבואות און גרינ־סען. די שטיקער לאַנד וואָלטען סיי־ווי קיין נוצען נישט געבראַכט. דריטענס — אַ גרויסע צאָהל היי־מישע חיות שטעלען צו וואָל, לעדער, האָרן און אַנדערע מאַטעריאַלען פאַר קליידער און פאַר אַנדע־רע נוצליכע זאַכען. וואָלטען מיר די מאַטעריאַלען נישט געקראָגען פון די היימישע חיות, וואָלטען מיר געמוזט אָפּטיילען שטיקער לאַנד צו קולטיווירען עהנליכע מאַטעריאַלען, אַ שטייגער ווי מען קולטי־טיווירט באַוועל פאַר וועש און קליידער, און פינפ־טענס — אַפילו אויף דעם געביט ווערט געמאַכט גרויס פראָגרעס. מען האָט דאָ אויך אָנגעווענדעט די געזעצן פון עוואָלוציע און ערבשאַפט און בעשאַ־פען היימישע חיות און עופות, וואָס גיבען עטליכע מאָל מעהר אייער, מילכיגס, פלייש און פעטס, ווי די זעלבע חיות האָבען געגעבען אַמאָל. און מיט דעם איז נאָך דער גרענעץ נישט דערגרייכט געוואָרען, מען קאָן נאָך געהן ווייטער און ווייטער.

———:0:———

די לאַגע פון די יודען אין פּערסיען.

די דעמאָקראַטישע אָרדנונג ברענגט זיי גלייכבערעכטיגונג און העלפט זייער וואָילשטאַנד.

פּ אַ ר י ז (י. ט. א.) די יודיש־פראַנצויזישע צייטשריפט „שלום” ברענגט אַ רייהע אינטערעסאַנ־טע ידיעות וועגען דער לאַגע פון די יודען אין פּערסיען. אין דער הויפּט־שטאָט פון פּערסיען, טע־העראַן, וואוינען 10,000 יודען. אין משך פון די לעצטע 20 יאָהר האָט זיך דער וואוילשטאַנד פון די פּערסישע יודען בעדייטענד פערבעסערט. די פּערסישע יודען זענען געווען פערשלאָסען אין גע־טאָ און צוזאַמענגעדרענגט אין אייניגע גאַסען. די איינפיהרונג פון דעמאָקראַטישען רעזשים און די טיפע ווירטשאַפטליכע ענדערונגען, וואָס זענען פאָרגעקומען אין פּערסיען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער וועלט מלחמה, האָבען געעפענט פאַר די יו־דען נייע ברייטע פערספּעקטיווען. די יודען האָבען אַריינגעדרונגען אין אַלע צווייגען פון ווירטשאַפט־ליכען לעבען. זיי שפּילען אַ וויכטיגע ראָלע אין האַנדעל. עס זענען פערהאַן יודען דאָקטוירים, פאַר־מאַצעווטען, מלוכה בעאַמטע א. אַז. וו. אין האַנד־ווערק, הויפּטזעכליך אין שניידער־פאַך, פערנעמען די יודען אַ וויכטיגען אָרט. פיל יודישע משפחות לעבען שוין מחוץ די גרעניצען פון געטאָ. עס איז פאַראַן אַ רייהע יודישע שולען, וועלכע ווערען טייל־ווייז געפיהרט דורך דער „אַליאַנס”. דער יונגער יודישער דור מאָדערניזירט זיך אין אַ שנעלען טעמפּאָ. מיט 15 יאָהר צוריק האָט די היגע יודי־שע קהלה מיט גרויס מיה געדעקט בלויז 10 פּראָצ. פון די הוצאות פון דער היגער „אַליאַנס” שולע, איצט האַלט זי אויס פולשטענדיג אייניגע שול־אַנשטאַלטען און נאָר די אייראָפּעאישע לעהרער ווערען בעצאָהלט דורך דער „אַליאַנס”.

וואָס שייך דער יורידישער לאַגע זענען די יודען פולשטענדיג גלייכבערעכטיגט. די איינציגע בעגרענצונג, וואָס איז פערבליבען איז דער אַר־טיקעל פון דער קאָנסטיטוציע, לויט וועלכען די מיניסטאָרען־פּאָסטענס קאָנען בעזעצט ווערען נאָר דורך מוזולמענער. אין דער פּראַקטיק, איז פערשטעהט זיך, נאָך דאָ פיל צו ווינשען. די מי־ניסטעריומס פון יוסטיץ, אויסערליכע ענינים, ביל־דונגס און מיליטערישע ענינים זענען פאַר די יודען געשלאָסען. אַ געוויסע צאָהל יודישע בעאַמ־טע איז בעשעפטיגט אין די פינאַנץ, פּאָסט, טעלע־גראַף־אַמטען און אַנדערע. צווישען די הויכע בעאַמטע זענען בכלל קיין יודען נישטאָ, צום טייל איז דאָס אַ פועל־יוצא פון מאַנגעל פון געהעריגער בילדונג. דער אַלגעמיינער מיליטער־פליכט איז איינגעפיהרט געוואָרען ערשט מיט דריי יאָהר צוריק, פריהער האָבען די יודען בכלל אין מילי־טער נישט געדינט. די יודען בעטייליגען זיך נישט אין די אַלגעמיינע וואַהלען, לויט דער וואַהל־אָרדינאַציע וועהלען די רעליגיעזע מינדערהייטען בעזונדערע פאָרשטעהער. צוליב אָבער די אונ־אויפהערליכע רייבונגען צווישען די יודישע פאָר־שטעהער איז קיין יודישע רעפּרעזענטאַנץ נישט געוועהלט געוואָרען. אין אַלגעמיין דאַרף פעסטגע־שטעלט ווערען, אַז דער מצב פון די פּערסישע יודען האָט זיך לעצטענס בעדייטענד פערבעסערט און מיט דער שטייגערונג פון ציוויליזאַציע־פאָר־שריטען וועלען אויך אָפּפאַלען די ביז־איצטיגע בעגרענצונגען, וועלכע ווערען נאָך אָנגעווענדעט אין דער פּראַקטיק.

דער שוואַרצער וואָלף

(43 (ראָמאַן).

— רעדט שטילער, איך בעט אייך, — האָט וואָלאַדעק אַ שעפּטשע געטאָן — ווען מיר וועלען רעדען הויך ענגליש, וועלען מיר ציהען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון גאַנצען זאַל... עס האַנ־דעלט זיך וועגען דעם, וואָס מען שפּיאָנירט אונז נאָך... דערווייל אָבער ווייסט נאָך נישט דער שפּיאָן, אַז מיר האָבען איהם בעמערקט... איך מיין דעריבער, אַז ער וועט זיך אָוועקשטעלען אויף דער וועראַנדע, און אַכטונג געבען אויף אונז דורכ׳ן פענסטער, איך דאַרף דאָ אָנשרייבען אַ בריף... ניין, נישט אויף צו־פּלומרשט, נאָר איך דאַרף עס טאַקי טון... כל זמן מיר וועלען זיין צוזאַמען, וועלען מיר זיך פון איהם נישט אָפּ־טשעפּען...

ער איז ענטשוויגען געוואָרען, אויסגעמישט זיך דעם צוקער אין דעם גלאָז קאַווע, אויסגעלעגט בעקוועם דעם פּאַפּיר־בויגען און זיך מכין געווען צו שרייבען.

— זעצט זיך נעהנטער, — האָט ער איהר איינגערוימט — מאַכט דעם אָנשטעל, אַז עס אינ־טערעסירט אייך, וואָס איך שרייב און... עס ווילט אייך. אויב איהר קאָנט לאַכען אויפ׳ן קול, טאַ מאַכט עס! גיט אָבער גלייכצייטיג אַכטונג אויף די פענסטער, אייך וועט עס זיין לייכטער צו מאַ־בען הינטערוויילעכץ און אומבעמערקט פון אונ־טערן הוט... נו, און דאַן זאָגט מיר, וואָס איהר וועט בעמערקען.

וואָלאַדעק האָט נישט בעוויזען אָנצושרייבען אויפ׳ן פּאַפּיר עטליכע שורות, ווי דאָס מיידעל, וועלכע האָט געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז זי גיט אַכטונג, וואָס ער שרייבט, האָט זיך הויך פונאַנ־דערגעלאַכט, און אַ שטויס געטאָן איהם מיט׳ן עלענבויגען.

— אין פענסטער, רעכטס פון דער טיר, דורך וועלכער מיר זענען אַריין, האָט זי איהם איינ־גערוימט, קוקענדיג מיט אַ שמייכעל אויפ׳ן פּאַ־פּיר — ער שטעהט ביי דעם גרינעם פּאַרקאַנדעל, און כאַפּט אַ בליק אינעווייניג.

— קאָנט איהר מיר אפשר זאָגען, ווי ער זעהט אויס? האָט וואָלאַדעק אַ פראַגע געטאָן, קוים בעוועגענדיג מיט די ליפּען.

— ניין, איך זעה איהם שלעכט. איך זעה נאָר, אַז ער איז אַ הויכער, זיין פּנים איז אין שאָטען...

— מילא, גוט! וועלען מיר צוואַרטען, ווען ער וועט זיך איבערצייגען, אַז מיר גיבען אויף איהם קיין אַכטונג נישט, וועט ער דרייסטער ווע־רען, בעקומען מעהר חוצפה.

וואָלאַדעק האָט אָפּגעלעגט די פען, און אויפ־געהויבען די אויגען צום באַלקען, פונקט ער וואָלט זיך וועגען עפּיס פערטראַכט.

אויף זיינע ליפּען האָט זיך פונאַנדערגע־שפּילט אַ לייכטער שמייכעל.

— איהר וועט אָפּפיהרען דעם בריף — האָט ער פּרעהליך אַרויסגעמורמעלט — לויט׳ן אַדרעס, וואָס איז אָנגעשריבען אויפ׳ן קאָנווערט... איהר וועט נעהמען, פערשטעהט זיך, אַ דראָזשקע... עס איז אַ גאַנץ צווייפעלהאַפטער אויפטו, אָבער אַ פּרוב טון מוז מען. לאָזט מיך איבער אַליין אויף אַ האַלבע שעה, און איך זאָג אייך צו, אַז איך וועל זיך שוין אויף אַ וואָס׳ער נישט איז אופן פּטור ווערען פון דעם דאָזיגען טיפּ. איהר האָט פערשטאַנען?

— יאָ, — האָט זיך דאָס מיידעל הילכיג פונ־אַנדערגעלאַכט.

איינבויגענדיג זיך צום טיש, האָט וואָלאַדעק פערענדיגט דעם בריף שרייבען.

— איצט שפּאַצירט ער אַרום אינ׳ם ראָג, אָבער ער לאָזט נישט אַרונטער קיין אויג פון אונז. — האָט דאָס מיידעל דערקלערט — אָנלעהנענדיג זיך אין וואָלאַדעק׳ן.

— גוט... זעהט איהר איהם איצט בעסער?

— ניין...

— דער דאָזיגער בריף — האָט וואָלאַדעק גע־זאָגט, נישט אַרונטערנעהמענדיג די פען פון פּאַ־פּיר — וועט איהר אָפּגעבען דער היטערין פונ׳ם גאַראַזש, וואו איך האָב שטעהן אַ קליינעם אויטאָ־מאָביל. די דאָזיגע היטערין האַלט מיך פאַר אַ שאָפער, וואָס אַרבייט ביי אַ קאַפּריזנעם ענגלענ־דער, וועלכער שלעפּט מיך שטענדיג אַרום פון איין לאַנד אינ׳ם צווייטען. דאָס האָב איך איהר אַזוי, מעהר־ווייניגער, דערקלערט, כדי צו געפי־נען אַ תירוץ פאַר מיינע אַרומרייזען. זיי קאָנען מיך אונטער׳ן נאָמען פּאַוועל לעווענשטיין. סיי די פרוי, די היטערין, סיי דער מאַן זענען שטילע גוטע מענשען, און זיי רעדען נישט קיין סך. ס׳איז מעגליך, אַז קאַטשאַלקאָווסקי מיט זיין חבריא וויי־סען גאָרנישט וועגען דעם דאָזיגען גאַראַזש. דאָס אַלץ איז זעהר ריזיקאַליש, אָבער קיין אַנדער ברי־רה האָבען מיר, ליידער נישט.

— איך פערשטעה, — האָט לילי געענטפערט — ער געהט איצט אַרום הין און צוריק לעם דער וועראַנדע.

— איך גלויב נישט צי מיין אויטאָ וועט מיר צוניץ קומען היינט ביינאַכט. דאָס הויז אָבער פון דער פרוי אַמבער געפינט זיך אין דער נאָהענט. אין אַ שעה אַרום וועל איך זיך בעגעגענען מיט אייך, דערווייל וועט איך די גאַראַזש־היטערין אויפנעהמען אויפ׳ן יסוד פון דעם דאָזיגען בריף, (איך האָף, אַז איהר וועט זיך דערפון נישט בע־ליידיגען) אַלס מיין כלה... איך שרייב דאָ, אַז מיר האָבען זיך אַ וואָרט געגעבען אין פראַנקרייך, און איך האָב אייך דאָ־אַהער געבראַכט... אַז מיין באַ־לעבאָס האָט מיך פערהאַלטען, און איך בעט דע־ריבער, זי זאָל אייך אויפנעהמען אויף אַ שעה אָדער צוויי, ביז איך וועל קומען נאָך אייך.

— ער איז אַריין. — האָט לילי שטיל אַ זאָג געטאָן.

— אין קאַוויאַרניע?

— ניין, דערווייל אויף דער וועראַנדע.

— אַזוי...

— ער האָט זיך אַוועקגעזעצט ביי אַ ווינקעל־טישעל... צו איהם איז צוגעגאַנגען אַ קעלנער... ער בעשטעלט עפּיס...

— איהר זעהט זיין פּנים? האָט וואָלאַדעק אַ פראַגע געטאָן, פערקלעפּענדיג דעם קאָנווערט.

— זעהר נישט דייטליך...

— קאָנט איהר דעם פערשוין?

— ניי.

— קאָנט איהר פּאָפּינאַ׳ן און ווערטהיימער׳ן

— ניין, איך האָב נאָר געהערט וועגען זיי. קאַטשאַלקאָווסקי און דזשייקאָבס האָבען געכטען גערעדט וועגען זיי.

(פאָרטזעצונג קומט)

פראפעסיאנעלער פעראיין פון האנדעלס= און ביורא=אנגעשטעלטע
אל. קאשטשושקי 21.

היינט, דאנערשטאג, דעם 17. יאנואר ד. י., 8.30 אין אווענד
קומט פאר אין פעראיינס לאקאל, אל. קאשטשושקי 21

די אלגעמיינע פערזאמלונג
פון די אנגעשטעלטע אין די גאלאנטעריע-בראנזשע
אויף דער טאג אָרדנונג: זעהר וויכטיגע פראגען.
קומט מאסענווייז! די פערוואלטונג.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט- און ווענערישע קראנקה.
רענטגען און ליכטהייל אינסט.
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג=אקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אן פון 6—8 אווענד.

פאטאגראפירט
אייך גוט
אין קונסט פאטאגראפישען אנשטאלט
„Parisien"
69 BRZEZIŃSKA 69
וואו עס ווערען אויסגע-
פערטיגט די שענסטע
אויפנאהמען לויט די
נייעסטע פאטא-טעכניק.
פינקטליך! / רעעל! / ביליג!
צופאהר מיט'ן טראמוואי נומער 1.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, 15 stycznia do poniedziałku, dnia 21 stycznia 1929 r. wł.
Dla dorosłych:
„MIŁOŚĆ JOANNY NEY"
Dramat osnuty na tle głośnej powieści ILJI EHRENBURGA.
Dla młodzieży:
„Tajemnice dżungli afrykańskich"
Niesamowite przygody odważnych myśliwych.
Nad program: „Brzdąc dostaje ząbków". Komedja w 2 aktach.

Niezawodny środek do prania — sprzedawany wyłącznie w paczkach

DLA zabezpieczenia klijenteli od kupowania falsyfikatów, jest zwyczaj wytłaczania nomenklatury na kawałkach mydła. Oczywiście jest to niemożliwością o ile chodzi o Lux, ponieważ umieszczenie nazwy czy też firmy na każdym nikłym płatku jest nie do pomyślenia!

Wobec tego oryginalny Lux, ten najbardziej pewny, wypróbowany i niezawodny środek do prania delikatnych tkanin i wełny, sprzedawany jest wyłącznie w zaklejanych granatowych paczkach z napisem Lux. Wystrzegać się zatem wszelkich naśladownictw, żądając Lux'u zawsze tylko w paczkach z nomenklaturą. Lux'em uprać można wspaniale eleganckie suknie z delikatnych tkanin i strojną jedwabną bieliznę.

Wełniane koszulki, bieliznę i kaftaniczki niemowląt, jak również grube wełniane koce i wszelkie flanelowe ubrania, prać tylko Lux'em, a zachowają do końca i po niezliczonych praniach miękkość i wygląd nowości, o ile są prane wyłącznie w Lux'ie.

LUX

należy żądać Lux'u tylko w paczkach.

PRÓBKA DARMO
KUPON. Do firmy "Sunlajt" Spółki Akcyjnej, Skrzynka Pocztowa 479, Poczta Główna, Warszawa.— Upraszam o bezpłatne przesłanie mi próbnego pakietu Lux, wystarczającego na próbne pranie.
Imie i nazwisko ....
Adres ....
I.R.52 (Uprasza się o wyraźne pisanie.)

L.P.52—3

ד"ר A. MAZUR
Dr. A. MAZUR
ספעציאל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-
קראנקהייט ווי אויך שטום און שפראך-פעהלער
וואסבאדניא 65, טעל. 66-01
(איינגאנג אויך דורך פיעטריקאווער 46).

Dr. med. A. Uryson
אינערליכע קראנקהייטען
ספעציעל מאגען, דארם און לעבער=קראנקהייטען
קאנסטאנטינער 20, טעל. 35=85
נעמט אן פון 3 ביז 5 א זייגער נאכמיטאג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בושעזשינער 11, טעלעפאן 37=63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר וואלינסקי נאז, האלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 4½-3
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	1—11
ד"ר קוביטש הויט און געשלעכט-קר.	1½—12½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד"ר עליאסבערג כירורגישע קראנקה.	2—1
ד"ר בערגסאי פרויען און געבורטס-הילף	4—3

מיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאטלען א.א.
ווי פאקען-שטעכן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל. איינ-
שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף
פערלאנג וויזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען
אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.

ד"ר לאזשינסקי מטאי אפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3-6
קינסטליכע צייהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך=דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16=33.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשמיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	2—1 8—7
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	11-1½ 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנקהייט. 4-5 זונ.	1—2
ד"ר ווייגבערג אינ. הערץ לונגען-קר	12—1, 6—7
ד"ר מטופעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראיעם צאהן-ארצט	9—2

צאהן-מגידהיילונג, בעליכטונגען, קראנען, מאסטען א.א.וו.
בא דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען=אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט
רענטגענשטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכליכטונ-
גען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע
מעגליכע אנאליזען, א קורס פאר שטאמלער.
אימפונגען געגן שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט
פול. מארקוס נעהמט אן פון 5-7 אווענד

ד"ר מ. קאליש
צאהנארצט
צאהן=כירורגיע, צאהן=קראנקהייטען,
צאהן=פראטעזן נעמט אן פון 11—2 און 4—8
זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 37.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט=קראנקה.
און מענער=שוואכע אנאליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא=
לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ=לאמפ. עלעקטרישער
הייל=קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

LEKARZ DENTYSTA צאהן=ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 08=31.
היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער און מונד-
קראנקהייטען, צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט
מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבארא-
טאריום פון קינסטליכע צייהן.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

שפארט-געלד!
קויפט
שירמס,
שטעקענס
נור אין דער ווערקשטעל

ס. פייגענבוים, נארוטאוויטשא 19
ווייל איהר קענט דארט קויפען מיט
25% ביליגער ווי איבעראל.
אכטונג! ס'ווערן אנגענומען אלערליי רעפאראטורן
און דעקונג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-
קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אווענד.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

א פראנט=
געוועלב
אויף נארוטאוויטשא-גאס
איז איבערצוגעבן.
צו ערפאהרען טראמוואַ-
יאווא 3, וו. 13, צווישן
8—7 אווענד. 3819

געגען בעלוינונג.
געהענדיג פון פאזנאנסקא
נומ' 1 ביז מסכאָרניא, האב
איך פערלוירען א זילבערן
טאשען בײטעלע. דער ערה-
ליכער פינדער ווערט געבע-
טען אפצוגעבן פאר גוטע
אבערשטיין, שטעמפל-געשעפט

פוילען-דייטשלאנד
איך ערלעדיג פערזענליך שנעל און רעעל געשעפט-
ליכע און אנדערע אנגעלעגענהייטען צווישען פוילען און
דייטשלאנד. מען פאר אויף הין און צוריק איז אימער
ריזעפערטיג. אפערטען אונטער ליטערע "M." אין אדמ.
פון דער צייטונג. 3816

אבאנאמענטס=פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינפון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך.
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען=פרייז: פאר א מילימעטער-שורה: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ 8 „
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Ze Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.